

Paul, 'en Rome Whut'en Hubuts'un K'e'anguz

*Paul ndi dustl'us keyah Rome 'et ndunnah huba
'alha 'uhoont'ah hubuts'un k'e'anguz*

¹ Si Paul Sizi Gri be 'ulhna, 'en ska na'detni whel'a 'úst'ah. Ndi khunek unzoo, 'i dune ndo budoosni huba, Yak'usda 'udun nésunilhti hoh 'ust'ah. ² Tube 'uda hoh ndunnah Yak'usda ba nus whunilh'en, 'en hubugha ndi khunek nets'ú yoozi, 'ink'ez Yak'usda be' dustl'us lubeshi bughu hoolah, 'i k'ut neba hik'e'anguz. ³ Njan Yak'usda nets'ú hoozi buYe' bughu, 'en Sizi Gri neMoodihti 'int'ah. 'En hubudayi cho David yuts'u haínzut. 'Et huwa dune 'int'ah t'éts'onínzun. ⁴ Yak'usda buye' chah unli. Yak'usda ye ulhtus, 'i be dinadija. 'I gha Ndoni, lubeshi bughu hoolah, 'en néwhunelhtan 'en Sizi Gri neMoodihti 'int'ah. ⁵ 'En ye únzoo bughu whel'a usdli 'ink'ez buba 'ust'en. 'Et huwa khunek unzoo, 'i ndi yun k'ut ts'iyannah dune hubudutésnilh highunek hiyóolhchoot ka, 'ink'ez boozu bughu hik'une'oot'en. ⁶ 'En hubutah nuhwheni chah Sizi Gri budune sahli. ⁷ 'Et huwa Rome whut'en ndi dustl'us nuhts'ó tl'ates'alh. Yak'usda nuhk'entsi' 'ink'ez nuhka na'detni dune hube'ildzun* sahli. Ne'aBá Yak'usda 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti ts'un nuhwhuba tenadusdli, nuhdzi dóoghel 'ink'ez Yak'usda ye únzoo, 'i nohwhulh 'óot'e ka.

* **1:7** Ndan Sizi Gri hik'une'ut'en, 'en ndunnah duneYak'usda hube'ildzun hinli.

Paul ndan huba 'alha 'uhoont'ah, 'en Rome ts'ih hubuts'un nutéya hukwa' ninzun

⁸ 'Udechoo 'un nuhwhudutésnilh njan 'et 'uhoont'ah, ndi yun k'ut dune ndulhcho nohwhulh 'uhudits'o, Sizi Gri ts'un be 'alha 'uhoont'ah bugha. 'Et huwa nuhwheni nuhwhugha Sizi Gri bugha suYak'usda nuhwhuba chanailya dusni. ⁹ Yak'usda nalh 'un whudusni, suyéghah ndulhcho, 'i be Yak'usda ba ne'ust'en, ndi khunek unzoo, buYe' bugha, be yalhtuk. 'Ink'ez bunalh 'un whudúsni, nuhwhuba tenadusdli 'aw 'ustl'e' cha'duzesne. ¹⁰ 'Ink'ez 'ahoolhyez Yak'usda oodulhkut, 'et nduwhútenilh hukwa' ninzun t'eh, 'et sih nuhts'un tóosya. ¹¹ Tube nuhwhuntel'h'ilh hukwa' nuszun Sizi Gri be 'ut'en 'i be nawhuntehtun ka. 'I bugha ulhtus wahle 'ink'ez 'aw buch'a naoolhúyeh ghait'ah. ¹² 'Aw nuhwheni zeh ílah, nuhwhuba 'alha 'uhoont'ah, 'ink'ez si chah be 'alha 'uhoont'ah, 'i be 'ilho nús ts'unóot'uk. ¹³ Sulhutsinkah 'et nt'eoonoohzeh hukwa' nuszun, lhat nuhts'u t'ésyalh nuwheni lhadúst'ih 'et whunts'ih 'aw 'oosneh ghait'ah. Nts'e na'a 'uyoon 'udun yun k'ut whuten dahája, 'et ndóhneh, si sgha ts'iyawh Sizi Gri ts'un naoolhúyeh ka. ¹⁴ Njan 'et ndósneh huba' hoont'ah, khunek unzoo, 'i Greek k'eyahulhtuk 'ink'ez 'aw soo dune chah hilah, ndunnah whuwahunih chah k'us chahuhóonih chah, 'en hubodoolh'eh ka. ¹⁵ 'Et huwa nuhwheni Rome whut'en nuhts'u t'ésyalh wheni lhadúst'ah, 'et sih khunek unzoo, 'i bunwhuntéltun.

Sizi Gri bugha khunek unzoo, 'i Yak'usda ye ulhtus be dune hudujih, 'i 'int'ah

16 Ndi khunek unzoo Christ bugha, 'aw hukwaya chasdlah hoh be yálhtuk. Yak'usda ye ulhtus hoh ndan huba 'alha 'uhoont'ah, 'en hudutejih 'et huwa. Lizwif choo 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en chah. 17 Ndi khunek unzoo, 'i Yak'usda ye ts'ih'un 'uhoont'ah yunenélhtan, nts'e na'a neba 'alha 'uhoont'ah 'ink'ez 'o 'un chah 'uts'oot'e. 'Et whuz na'a Yak'usda be' dustl'us yuk'e'ánguz ndutni, “Ndunnah ts'ah'un na'huja, 'en be 'alha 'uhoont'ah, 'i be hukhutena.”

'Udun yun k'ut whut'en tinta' hunt'en ho' hint'ah

18 Yak'uz whuts'un Yak'usda ye hunilch'oh 'i yunedunelhútan, ndunnah Yak'usda hiyé nah 'ink'ez tink'us 'uhet'ilh, 'en ndi khunek 'alha 'int'ah t'ehinínzun tink'us 'uhut'en hoh yuk hinilht'uk. 19 Nts'ena'a Yak'usda dant'ah, 'et newhunélhtan, 'et huwa ts'iyannah t'einínzun 'en 'int'ah. 20 'Aw 'ilhunuh whunts'i Yak'usda chahes'en, 'et whunts'ih dant'ah t'ehonínzun. Ndi yun 'uyínla k'an 'et whuts'un ndet Yak'usda dát'en huwhunalh'en. 'Et huwa Yak'usda 'int'ah 'ink'ez ye ulhtus, 'i 'aw bula tah nachahuhóo'al ts'iyannah t'ehonínzun. Njan t'ehonínzun 'et huwa dune 'aw t'éwhunuzúszun hudooni ghaít'ah. 21 Yak'usda t'ehinínzun 'et whunts'ih 'aw chahidílhiti 'ink'ez 'aw chanailya chahidúsni. 'Et huwa 'ants'i ilah teh nuni hunuzut 'ink'ez hubudzi yuh tink'us 'uhuninzun. 22 Huwhunih dune na'hundunúdzun 'et whunts'ih 'aw t'ehonínzun hoolah. 23 Yak'usda 'ilhuz khuna, 'en ye dézti 'et whulahudetnik 'ink'ez ndi 'uk'edéltsi 'uhiyulh'en, 'i dune, dut'ai, khunai, 'ink'ez tl'ughus chah, ndi ts'iyawh yaidlah, 'i 'int'ah, 'i huba idézti suli. 24 'Et huwa Yak'usda hubula detnik hoh hukwa' huninzun k'una'a

yinkak húdélhts'i. 'Ut'en dutsun, 'i 'uhulh'en. Lhtah hubuyust'e hukwayá hoonli hiye ne'ut'en.

²⁵ Yak'usda ye ts'ah'un 'utni, 'i ndi khunek whuts'it 'i be lhk'engahída'ai. 'Ink'ez ndai Yak'usda 'uyalh'en, 'i hits'utedudlih 'ink'ez hik'une'ut'en. 'Et whunts'ih Yak'usda 'en ts'iyaintsuk 'uyalh'en 'ink'ez 'en zeh 'iluhuz wheni dóoti huba' hoont'ah. Ndoh honeh. ²⁶ Yak'usda huba 'ants'i yúzdli 'et huwa Yak'usda hubula detnik hukwa' huninzun k'una'a yinkak hudóolts'i ka. Lhat whudutsun 'uwuhulh'en. Dune ts'ekoo bulh Yak'usda nuwheni 'obinla, 'et whulahudetnik 'ink'ez bulunah ts'ekoo dudulh ts'ekoo 'en 'uhulh'en. ²⁷ Bulunah dune chah whuz na'a zeh 'uhut'en. Dune ts'ekoo bulh 'et wheni Yak'usda 'obinla, 'et whulahudetnik. Hudézk'un k'una'a dudulh dune buka' huninzun 'ink'ez hukwaya hoonli teh hubulh ne'hut'en. 'Et ndahút'en 'et huwa hubuyust'e dada zeh dubih, 'et bugha whúlts'uk.

²⁸ 'Ink'ez 'aw hoontsolyaz hoh Yak'usda bugha nuní hunoozut hukwa cha'hunízun. 'Et huwa Yak'usda hubula detnik. Hubeni ntsi' súli. Nts'oh né'hut'en, 'aw 'et ndoohóot'en huba cha'hít'ah. ²⁹ 'Ahoohyez 'aw ts'ah'un na'a nucha'hust'en. Lubeshi hukwaya hoonli 'i 'uhiyulh'en, 'uyoon yit'i ka' huninzun, 'uyoon hundélhdaih, 'uhoolnih, dune hughan, lhéhudulh, huwhuts'it, huwhúske, 'ink'ez dudulh dune ts'iyawh lhghu yuhaltuk chah, ³⁰ dudulh dune ch'a yá hulhtuk, Yak'usda hits'u dutnik, dune ba dzuh úhutni, 'uhududelhúti, duba na'hudzoo, 'ahoolhyez tink'us 'úhoot'en huninzun, 'ink'ez 'aw dudusnekah hubuk'únucha'hust'en chah, ³¹ 'aw hubeni hoolah, 'aw hubughunek chahuyóotun, 'aw hubulh dune hubuk'echahitsi', 'aw sulh

dunekah nahoolhtsilh ghaít'ah, 'ink'ez 'aw técha'hunízun. ³² 'En dune 'et nduhut'en dahútetsah ho' hoont'ah. Njan t'ehonínzun 'et whunts'ih, whuz na'a zeh 'uhet'ilh. 'Et ndunnah dune nduhut'en t'eh huba hóont'i, 'et huwa Yak'usda ts'ah'un na'a huba nahuteyeh.

2

Yak'usda ts'ah'un na'a dune ba nahuteyeh

¹ 'Et nyun ndi dustl'us k'eyailhtuk hoh soo cho dints'o ih? K'us ndan nuhtah dudulh dune ghu yalhtuk tink'us 'úhut'en hubugha, 'et dich'oh chah 'alha tink'us 'ut'en. 'Et dich'oh chah khúyanaltuk hoh 'utni. Dich'oh chah whuz na'a zeh ne'ut'en. ² Whunulh'en, t'ets'onínzun, Yak'usda dune tink'us na'a 'uhut'en t'eh, ts'ah'un na'a huba nahuteyeh ho' hoont'ah. ³ Nyun chah tink'us na'a 'int'en t'eh, 'ink'ez nyulh dune ba nahinyeh t'eh, 'et Yak'usda whuz na'a mba nachahutesyeh ninzun ih? ⁴ 'Ink'ez Yak'usda lhe'whuldzuh nts'un únzoo 'ink'ez 'aw nyulh chahunlhúch'e. 'Et 'ants'i ih mba' hoont'ah? 'Awhuz ih t'ewhunuzínzun Yak'usda nts'un únzoo, nyeni nahaduno'ah ka huba' hoont'ah? ⁵ 'Et whunts'ih 'aw ndzi náchaduní'al. 'Et zeh 'iltsi'. 'Et huwa ndet dzin Yak'usda ye hunilch'oh dune hubunalhts'et hawhélts'ut sulí t'eh, 'et sih ts'ah'un na'a dune ba nahuteyeh, ⁶ 'et hoh 'ilho ahli hoh nuhwhe'ut'en bugha Yak'usda nuhwuba 'uk'elha whutelhtsilh. ⁷ Bulunah 'aw whechahítsaz hoh ts'ah'un na'a 'uhut'en. 'Et nduhút'en hubugha Yak'usda budóolhti, híncha uboolhtsilh, 'ink'ez 'ahoolhyez dachahútesa 'et hits'u húkwa' ninzun. 'Et nduhint'un dune Yak'usda 'ilhuz wheni

hiye khutenalh bugha óote'alh. ⁸ 'Et whunts'i bulunah dune k'úwhulh'ai, dich'oh zeh duk'ah ts'ih ne'hutet'en hukwa' huninzun. 'Ink'ez khunek 'alha 'int'ah, 'i k'unucha'hust'en, tink'us zeh 'uhet'ilh. Ndunnah dune Yak'usda tube whúske hoh huba nahuteyeh. ⁹ 'En wheoonujut hoh dzuh nahutedoh. K'us ndan dune tink'us zeh 'uhut'en, Lizwif choo 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en chah. ¹⁰ 'Et whunts'ih Lizwif choo 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en chah, ndan hubutah ts'ah'un 'uhet'ilh, 'en Yak'usda hubudutélhti, híncha hubutelhtsilh, 'ink'ez hubudzi dutéghel. ¹¹ Yak'usda ndi yun k'ut dune ts'iyanaah 'ilho lhulhúgha nenílh'en 'et huwa. ¹² 'Et ndunnah Moses be' dustl'us t'ehinínzun, lubeshi 'uhulh'en t'eh, ndi dustl'us bu'et 'ilhuz wheni dzuh nuhatedoh. 'Ink'ez ndan Moses be' dustl'us t'ehinínzun, lubeshi 'uhulh'en t'eh, 'uk'une'úsduzuguz, 'i bugha huba nahutedeh. ¹³ Njan whunulh'en, ndunnah Moses be' dustl'us 'ants'i 'et yoozélhts'ai, 'aw Yak'usda ba ts'ah'un cha'hít'ah. 'Et whunts'ih ndunnah Moses be' dustl'us hik'úne' 'ust'en, 'en tinta' hunt'en Yak'usda huba hoolah whutelhtsilh. ¹⁴ 'Udun yun k'ut whut'en Moses be' dustl'us 'aw chahiyust'ih, 'et whunts'ih yinkak húdelhts'i huwa ndi dustl'us hik'úne' 'ust'en t'eh, 'ants'i t'ehinínzun huba li'hoont'ah. ¹⁵ 'En Moses be' dustl'us k'una'a hik'úne' 'ust'en t'eh, 'ants'i hubudzi k'ut 'uk'ununa'úsduzuguz huba li'hoont'ah. 'Et neyuh ts'ih bugha t'ets'oninzun* 'i bugha dahínt'ah, 'et whuz na'a nts'e na'a dahút'en t'ehonínzun, whulahtah tink'us na'a 'uhoont'ah, k'us ts'ah'un na'a 'uhoont'ah, 'et dudzi yuh ts'ih

* **2:15** Ndi khunek “Neyuh ts'ih huwa t'ets'oninzun”, 'i hoonli ts'ih'un na'a k'us tink'us 'uhoont'ah, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni ho' ts'utni.

t'ehonínzun. ¹⁶ Ndet dzin Yak'usda dune ba nahuteyeh, nts'oh whu'iz hoh ne'hust'en, 'et Sizi Gri huba nahuteyeh. 'Et ndi sughunek unzoo, 'i dune be hodulh'eh 'et whuz un'a ndutni.

Lizwif 'en 'udun yun k'ut whut'en chah, 'aw Yak'usda bughunek hik'únucha't'il

¹⁷ Lizwif inli 'ink'ez ndi k'eyailhtuk t'eh, nyun Moses be' dustl'us but'anínintan, 'et Yak'usda ts'un ténadusdli dini 'et hoh duba nainzoo. ¹⁸ Nyun Yak'usda ndet nts'u hukwa' ninzun t'ewhunínzun. Moses be' dustl'us hubugha whenyunelhtan 'et tink'us 'uhoont'ah 'ink'ez ts'ah'un na'a 'uhoont'ah t'ewhunínzun. ¹⁹ 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'en hodilh'eh nduninzun, 'et huwa dune chawhes'en ndult'ah bula óontun ninzun, 'ink'ez dune tsahóhlgus yuh hudélhts'i li'int'ah, 'en huba be whét'en huba usdli ninzun. ²⁰ 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'en 'uskehyaz whusnik li'hint'ah hubunínzun, 'et whuz na'a whebudolh'eh ninzun. Moses be' dustl'us int'i, 'et huwa 'i bugha ts'iyawh t'eeonínzun na'dunínzun. Ndai tink'us na'a 'ink'ez ts'ah'un na'a 'int'ah t'eeonínzun na'dunínzun. ²¹ Ts'iyannah hodulh'eh dini. Di ka nyunch'oh nacha'dunuzíltun? Lhe'díni, 'uyoon dune ubudíni, “Udunooh't'ih gunih!” Nyun chah tulih 'undunint'ih? ²² 'Uyoon chah ndúbudini, “Ts'ekoo k'us dune bulh tinta' ooh't'en gunih!” Nyun chah tulih 'et ndint'en? “Uk'edéltsi ts'u dusnik,” dini, 'et whunts'ih 'uk'edéltsi ts'un ténahududli ts'ih, 'alha ih 'aw hubuluglez hoonliyaz chazíhchoot bé' tant'ilh wheni? ²³ Dune dini Moses be' dustl'us dalzoo, 'et whunts'ih bughunek k'in'yis t'eh, Yak'usda 'aw chadílhti ho' 'int'en. 'Aw ih hubugha nuní chanuzinzut? ²⁴ Nuhwheni

nuhwhugha 'udun yun k'ut whut'en Yak'usda ch'a yahalhtuk. Soo whuz na'a Yak'usda be' dustl'us 'utni hukw'u na'a cha'whust'en.

'Et buka dune inli, 'i k'ut nyuhúzt'us t'eh, 'aw nla' whudoneh ghait'ah

²⁵ 'Et hukwa buka dune inli, 'i k'ut nyuhúzt'us t'eh, 'et hoh nyehóodet'en Lizwif 'unint'ah.† 'Ink'ez Moses be' dustl'us buk'úne' zint'en t'eh, nyuhúzt'us mba hóonzoo. 'Et whunts'ih Moses be' dustl'us 'aw buk'únucha'zint'en t'eh, njan nyuhúzt'us 'aw hoonli chahóolah. ²⁶ Njan whunulh'en 'udun yun k'ut whut'en ndet Moses be' dustl'us butsu' húkwa' ninzun tuné' hut'en t'eh, 'et 'ants'i hubuhúzt'us li'hoont'ah, 'et nduchabahilil whunts'i. ²⁷ 'Et 'udun yun k'ut whut'en ndet Yak'usda butsu' húkwa' ninzun tuné' hut'en t'eh, ndi tuné' hut'en, 'i gha nuhwhuba nahutedeh. Nuhwheni Lizwif, hubuhánt'az 'et whunts'ih Moses be' dustl'us k'unahyuz 'et huwa lubeshi 'ulh'en ahli. ²⁸ Ndunnah Lizwif hinli 'ink'ez hubuhúzt'us Moses be' dustl'us k'una'a t'eh, 'et nduhúja whunts'i, 'aw ts'ah'un Yak'usda budune chahílah. ²⁹ 'Et whunts'ih ndunnah ndet Moses be' dustl'us hubuts'u húkwa' ninzun hoh túne' hust'en t'eh, 'aw 'en zeh soo Yak'usda budune hinli. 'En soo Lizwif 'uhint'ah. Ndoni bugha 'ants'i Moses be' dustl'us buk'una'a hubudzi k'ut hiyúzt'us be' hóodet'en, 'aw Moses be' dustl'us k'una'a ílah. 'En Yak'usda hubudutéh'ti, 'aw dune ílah.

† 2:25 Ts'iyannah t'ehoninzun, Lizwif'en Yak'usda 'utahaobanla budune hoole ka. 4:11 'et cha hukw'e yahalhtuk.

3

¹ 'Et dahoont'ah huwa Lizwif whut'en hinli 'et huwa 'o nus huba hoonzoo? 'Ink'ez dahoont'ah huwa huba húzt'us 'et hubugha 'udun yun k'ut whut'en hubugha ndoh 'uhint'ah? ² Lhat hoh huba hoonzoo. Yak'usda bughunek hubutl'a ída'ai, 'i be ts'iyannah wheoobuhodolh'eh ka. ³ 'Alha 'uhoont'ah, bulunah Lizwif Yak'usda bughunek 'aw hik'únucha'it'il. 'Et ndunt'ah bugha Yak'usda 'onghoh Lizwif hubula dutetnih ninzun ih? ⁴ 'Aw nts'e na'a? 'Uhót'e hoolah ho' hoont'ah! Dune ts'iyannah whuhuts'it 'et whunts'ih Yak'usda 'aw chawhusts'it ho' 'int'ah. 'Et whuz na'a 'uk'e'ánguz hoh ndutni,

“Nghunek bugha 'uyoon dune 'alha' dini t'ehontézin.

'Uyoon nyenah 'uhutni t'eh, hubuch'a' talhdoh.”
ni.

⁵ Nuwheni Lizwif tink'us 'úts'ut'en t'eh, 'et 'uyoon dune 'aw huwa cháhoonah hoh t'ehonínzun Yak'usda ts'ah'un 'int'ah. Tink'us 'úts'ut'en huwa Yak'usda neba nahuteyeh t'eh, ts'ah'un cha'ust'en ninzun ih? 'Ants'i hoh dune k'una'a 'udusni. ⁶ Yak'usda nuwheni Lizwif ts'ah'un na'a neba nachahusyeh t'eh, nts'e na'a simba ndi yun k'ut dune ts'ah'un na'a huba nahooyeh? Nts'e na'a? 'Uhót'e hoolah ho' hoont'ah! ⁷ Lhe'hutni, si whusts'it huwa Yak'usda bughunek 'alha 'int'ah, 'i 'o nus dézti suli 'ink'ez 'uyoon 'aw Yak'usda chawhusts'it 'et t'ehontézin t'eh, 'et di ka sudutéhnih si lubeshi 'ulh'en 'ust'ah? ⁸ 'Et whunts'ih bulunah dune, nech'a yáhalhtuk hoh hutni, “Tink'us 'úhoot'en buts'útni Yak'usda dézti t'ehonoozeh ka,” 'et hoh nech'a yáhalhtuk. 'Et 'alha

'uhoont'ah njan huhonts'it 'et hukw'elha Yak'usda
huba nahuteyeh, hubulh dawhútenilh ts'ah'un
'uhoont'ah.

Ndi yun k'ut dune ts'iyannah lhubeshi 'uhalh'en

⁹ Nuwheni Lizwif 'udun yun k'ut whut'en huba
nus sóo' ts'inzoo ninzun ih? 'Aw whuz na'a
cha'hóot'ah! 'Uda whenyunelhtan nahúlt'ah Lizwif
'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en lubeshi 'ulh'en
'uhint'ah. 'Et huwa Yak'usda huba nahuteyeh.

¹⁰ 'Et whuz na'a 'uk'une'úsduguz 'et ndutni,
"Aw ndi yun k'ut 'ilhunuh dune ts'ah'un na'a
'int'ah hoolah.

¹¹ 'Aw 'ilhunuh dune Yak'usda yuts'u húkwa'
ninzun hoolah. 'Ink'ez 'aw 'ilhunuh dune
hukwa tsi chahoolih.

¹² Ts'iyannah Yak'usda ch'a nahulhúya.
Ts'iyannah hintsi' súli.

'Aw 'ilhunuh dune unzoo hoolah.

¹³ Bughunek untsi'. Dune dazsai be yust'e ílhjut
zeh buzahooltsun li'hint'ah, hubughunek 'i
be dune nabuna'a.

Huwhuts'it zeh 'uwuhuhulh'en.

Khunek hiye yálhtuk, 'i 'ants'i tl'ughus poison
ndunt'ah.

Whuz na'a hubughunek be dune hundulhda.

¹⁴ 'Ahoohyez hubuzek hoontsi' 'ink'ez
hubuk'eheyih.

¹⁵ 'Ahoohyez dune hughan, 'et zeh huba hilh'i.

¹⁶ Nts'oh nuhúdelh teh, ts'iyaintsuk tinta'
hulh'ih, 'ink'ez dune dzuh nuhulhdeh.

¹⁷ Nts'e na'a lhts'un soo' ts'oot'e, 'aw t'ehonízun.

¹⁸ 'Aw Yak'usda hiyé chaniljut cha' hint'ah," ni
hoh 'utni.

19 'Alha t'ets'onínzun ndan Moses be' dustl'us hik'úne' 'uhut'en, dustl'us daja ni, ts'iyawh hik'úne' oot'en huba' hoont'ah. 'Et huwa ts'iyannah Yak'usda hibut nihuníndel t'eh, lubeshi 'uhulh'en t'éhonínzun, 'et huwa 'aw hoonliyaz 'uhidooni ghaít'ah. 20 Ndunnah Moses be' dustl'us k'úne' 'uhut'en 'aw 'et huwa lubeshi 'uhulh'en huba hoolah hoolhtsilh ghaít'ah. Njan Moses be' dustl'us 'i bugha lubeshi 'uhulh'en 'uhint'ah t'éhonínzun 'et huwa.

Sizi Gri neba 'alha 'int'ah t'eh, tinta' ts'unt'en Yak'usda neba hoolah whutelhtsilh

21 K'an 'et Moses be' dustl'us bu'et Yak'usda nalh ts'ah'un 'uhutet'ilh, ye ts'ah'un be' hoont'ah 'et ts'iyannah wheóobunelhtan. Moses be' dustl'us, 'ink'ez Yak'usda be nus whunilh'en hubube' dustl'us chah whuz na'a 'uwhuténilh hutni. 22 Soo 'o 'un zeh, Yak'usda ye ts'ah'un be' hoont'ah, 'et 'i be ts'iyannah hububa 'ink'ez ts'iyannah hububulh, ndunnah Sizi Gri huba 'álha 'int'ah, 'aw 'en zeh ts'ah'un na'huja hinli nahúsdli. Yak'usda ndi yun k'ut dune ts'iyawh lhulhúgha úbunilh'en 'et huwa. 23 'Et nuwheni ts'iyawh lubeshi 'uts'alh'en. 'Et huwa Yak'usda ye dézti, 'i dant'ah, 'et nduts'óot'e ghait'ah. 24 'Et whunts'ih Christ, 'en Sizi ts'utni, 'en bugha nelubeshi ch'a nenaonket. 'Et huwa Yak'usda ye unzoo, 'i be tinta' ts'unt'en, 'i neba hoolah neba nawhulhtsi. 'Et nuwhuba hukw'elha chats'uhoolhtsil hoh neghaóoni'ai. 25 Yak'usda buYe' 'en ndi yun k'ut whut'en yúbunelhtan Yak'usda soo cho hubuts'u naitoot'en ka. 'Et Sizi Gri buz kai bugha neba 'alha 'uhoont'ah 'et hoh Yak'usda dulh dunekah nenasulhtsi. 'Et whuz na'a dich'oh ye ts'ah'un be' hoont'ah, 'et

whunenulhtan. 'Uda dune lubeshi 'uhulh'en hoh Yak'usda 'ants'i ubunínzun, k'at lih t'eh zeh huba nahuteyeh. ²⁶ 'Et k'an 'et ndi ye ts'ah'un be' hoont'ah 'i be dunabunelhútan, ndan Sizi yuba 'alha 'int'ah, Yak'usda ts'ah'un na'a 'int'ah hoh 'en tinta' hunt'en 'et huba hoolah whulhtsi. ²⁷ 'Aw ih hoonliyaz 'ónt'e bulh bughu yats'oolhtuk, 'i hoolah? Soo hoolah! Ndet dáhoont'ah simba? 'Ut'en bugha tulih? 'Awundooh! 'Et Sizi Gri neba 'alha 'int'ah, 'i bugha. ²⁸ Njan whuts'odul'eh, ndunnah Yak'usda huba 'alha 'int'ah, 'en tinta' hut'ih huba hoolah whulhtsi. 'Aw 'o 'un Moses be' dustl'us hik'únucha'oost'en huba' hoont'ah. ²⁹ Daja nuhzun? Yak'usda Lizwif zeh hubuYak'usda unli, k'us 'udun yun k'ut whut'en, 'en chah tulih hubuYak'usda unli nuhzun ih? 'Alha 'udun yun k'ut whut'en, 'en chah hubuYak'usda unli. ³⁰ Yak'usda 'ilhunuh zeh unli. 'Et huwa Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en huba 'alha 'uhoont'ah t'eh, 'et t'eh tinta' hunt'en huba hoolah whutelhtsilh. ³¹ 'Et whu la gha ts'ih, nuwheni Yak'usda buba 'alha' ts'int'ah ts'ah'un na'a na'ts'uja, 'et nduts'ínt'ah t'eh, Moses be' dustl'us bunats'odutelnah nuhzun ih? 'Awundooh! 'Awhuz 'et dez'ai. 'I chah Yak'usda bughunek 'int'ah.

4

Abraham Yak'usda buba 'alha 'int'ah 'et hubu-lubeshi buba hoolah nasdli

¹ Nuwheni Lizwif ndun netsuhda Abraham, 'en bughu dája uzninzun? Niz t'eh yinkak inda huwa ndet simba nahoo'ai? ² Abraham be 'ut'en gha Yak'usda tinta' 'ant'en yuba hoolah whulhtsi. 'Et 'alha 'uhoont'ah t'eh, Abraham whé' oot'e da,

'et whunts'ih 'aw Yak'usda nalh ílah. ³ Yak'usda bughunek 'uk'e'éduguz bunalhúnih ih? “Abraham Yak'usda buba 'alha 'int'ah 'et huwa ts'ah'un dune unli yúlhni.” ⁴ Ndan dune be 'ut'en gha 'i ba 'uk'elha hóle huba' hoont'ah. 'Et whunts'ih 'aw ye únzoo 'i bugha ilah 'uk'elha whulhtsi.

⁵ 'Et whunts'ih dune Yak'usda dája ni buba 'alha 'uhoont'ah t'eh, 'et tinta' ut'ih, Yak'usda yuba hoolah whutelhtsilh 'ink'ez iduténilh ts'ah'un dune inli. Whuz na'a yuba' whutelilh 'aw hoonliyaz yuba cha'ílil 'et whunts'ih. ⁶ Hubudayi cho David 'en chah 'et huwu yalhtuk, ndan dune 'aw 'ut'en cha'yilh'il whunts'i Yak'usda ndo búlhni, “Nyun ts'ah'un dune 'unint'ah,” 'et 'alha dega nus hoonzoo bughá whults'ut ho' 'int'ah. ⁷ Njan 'et dutni,

“Ndan tink'us 'uhét'en hubulubeshi buba 'ún yutelhdel

'ink'ez hubulubeshi 'aw chast'en suli lí'uja t'eh,

'en dega nus hoonzoo hubugha whults'ut.

⁸ Ndan dune Yak'usda 'aw lubeshi 'ulh'en yuk'echaootes'al,

'en dune dega nus hoonzoo hubugha whults'ut ho' 'int'ah.”

⁹ 'Et daja nahzun? 'Et dune buhúzt'us hoh be hóodet'en, 'en zeh tulih Yak'usda bugha 'ukenus hoonzoo hubugha whults'ut? K'us ndunnah chahídut'us, 'en chah tulih Yak'usda bugha dega nus hoonzoo hubugha whults'ut? Njan 'et nduts'útni, Abraham Yak'usda daja ni buba 'alha 'uhoont'ah 'et huwa ts'ah'un dune unli yúlhni.

¹⁰ Nkeda Yak'usda yudáni ts'ah'un dune unli? Hitet'us whutsuh tulih k'us hukw'elh'az tulih?

Hitet'us whutsuh 'et be hóodet'en 'aw hukw'elh'az ilah. ¹¹ Abraham Yak'usda daja yudáni 'et buba 'alha 'uhoont'ah, 'et huwa Yak'usda 'utni, ts'ah'un dune yulhni. Yak'usda yudáni hitet'us whutsuh da. Hukw'elh'az hiyúzt'us 'et hoh be hóodet'en be 'alha 'uhoont'ah 'i be ts'ah'un dune 'int'ah. 'Et huwa ndan Yak'usda daja ni buba 'alha 'uhoont'ah, 'aw buba cha'hít'us hoh bube hóodet'en whunts'i, 'en Abraham butsuh whudélhdzulh ínle. 'En chah Yak'usda ubúlhni, ts'ah'un 'uhint'ah. ¹² 'Ink'ez bulunah Lizwif, 'en chah Abraham hubutsuh whudélhdzulh unli. Lizwif ts'iyawh hubuhúzt'us hoh hube hóodet'en. 'Et whunts'ih ndan Lizwif Abraham k'una'a yuka dune unli hik'ut hiyúzt'us whutsuh da Yak'usda bughunek buba 'alha 'int'ah, 'aw 'en zeh Abraham hubutsuh whudélhdzulh unli.

Be 'alha 'uhoont'ah, 'i bugha zeh ndi Yak'usda nets'ú hoozi nets'ó telts'ulh

¹³ Abraham 'ink'ez ye k'édinde 'en ndi Yak'usda buts'ú yoozi, 'i bugha ndi yun bube'ildzun whutele, 'aw Moses be' dustl'us bugha ílah hoh butl'a ída'ai, 'et k'us be 'alha 'uhoont'ah bugha ts'ah'un dune sulí, 'et huwa ndi buts'ú yoozi, 'i butl'a ída'ai. ¹⁴ Njan whunulh'en ndunnah Moses be' dustl'us hik'une' hót'en 'aw 'et huwa ílah ndi yun bube'ildzun whutele. 'Et whuz na'a nduwhútenilh t'eh, 'et t'eh Yak'usda yuts'ú hoozi hoolah nawhutédle, 'ink'ez Yak'usda bughunek neba 'álha 'uhoont'ah 'ants'i 'et 'uwhutét'ilh. ¹⁵ Ndi Moses be' dustl'us 'i be dune bulubeshi hubugha huba nahutedeh. 'Et whunts'ih dune Moses be' dustl'us chahiyít'i t'eh, 'aw huba nahoodéh ghaít'ah. ¹⁶ 'Et huwa ndi buts'u yoozi, be 'alha

'uhoont'ah, 'i be dune yitélhcholph. 'Et hoh ndet Yak'usda dune ts'uhóozí ts'iyannah Abraham yuk'édinde, en hubube'ildzun whutele. Ndunnah Lizwif Yak'usda bughunek huba 'alha 'int'ah, 'aw 'en zeh ílah, ts'iyannah Abraham k'una'a Yak'usda bughunek hiyílhchoot t'eh, 'alha ts'iyannah netsuh whudélhdzulh unli wule. ¹⁷ Yak'usda bughunek 'uk'e'éduguz, 'i Yak'usda Abraham ndúyúlhni, “Dune lhelhts'un hudédowh butsuh whudélhdzulh nyuzíhshi.” 'Et huwa Yak'usda Abraham lhelhts'un hudédowh butsuh whudélhdzulh unli. Yak'usda yuts'ú hoozi 'aw cha'whúsne, 'et whunts'ih ts'ah'un na'a 'uhooja k'una'a huba 'álha 'uhoont'ah. Ndi Yak'usda 'en 'int'ah, 'en bugha yahadla chah hukhuna, 'ink'ez ndai 'uyínla, 'i hoolah be 'uyínla. ¹⁸ Yak'usda yuts'ú hoozi lhanah hudedowh butsuh whudélhdzulh tele. 'Uhóneh ghaít'ah li'hoont'ah, 'et whunts'ih huba 'alha 'uhoont'ah 'et nduw'hútenilh. 'Et huwa Yak'usda ndi yúlhni, “Nts'uhainde hutelai.” 'Et hoh bulh nduhooja. ¹⁹ Tube duneti súli, nts'e na'a simba buzkeh hole? 'Ankw'us 100 naooduzuk be suli. Bu'at Sarah 'en chah 'et ndunt'ah, buzkeh whutéle 'o 'un hóonyin. 'Et whunts'ih, njan 'aw soo cho howu ni chaílah, Yak'usda daja yudáni, 'et tube cho buba 'alha 'uhoont'ah 'et huwa. ²⁰ Yak'usda ndet Abraham yuts'ú hoozi 'aw 'uts'un na'a cha'nízil 'ink'ez 'aw nawh buba cha'hóot'ah. Yak'usda buba 'alha 'int'ah, 'et hoh ulhtus suli, 'ink'ez Yak'usda délhti. ²¹ Tube buba 'alha 'uhoont'ah, t'oonínzun Yak'usda soo úlhtus hoh ndet yuts'ú hoozi 'et nduténilh. ²² 'Et huwa Yak'usda 'utni, “Ts'ah'un dune inli.” ²³ Yak'usda bughunek 'uk'e'edúguz, 'i Yak'usda ndun Abraham ndí

yulhni, “Ts'ah'un dune inli.” Ndi 'aw Abraham zeh ilah buba 'uk'e'edúguz, ²⁴ Nuwheni chah neba 'int'ah. Yak'usda Sizi Gri neMoodihti dazsai hoh dinaidilhti 'et neba 'alha 'uhoont'ah t'eh, 'et t'eh Yak'usda neduténilh, “Ts'ah'un dune ts'inli.” ²⁵ Tink'us 'úts'ut'en huwa Yak'usda Sizi Gri hubutl'a yálhti. 'Ink'ez dazsai hoh dinaidilhti. 'Et huwa Yak'usda nelubeshi neba hoolah whulhtsi.

5

Dune ne'huzúla 'et whunts'i Ndoni neyudinda 'et huwa 'aw whechats'ítsaz

¹ Yak'usda daja nedáni 'et neba 'alha 'uhoont'ah. 'Et hoh tinta' ts'ut'ih Yak'usda neba hoolah whulhtsi. 'Et whula gha ts'ih Sizi Gri neMoodihti 'en bugha Yak'usda ts'un nedzi dezghel. ² Sizi Gri neba 'alha 'int'ah, 'et huwa Yak'usda ye únzoo, 'i ne'ilhdzun unli ho' 'int'ah, 'ink'ez 'i be 'ilhuz wheni 'et nízndel. 'Et ts'uhóont'i hoh huba ts'ilh'i ndet whusawhútelts'ulh Yak'usda ye dézti 'i be ts'owhuntelhnik. ³ 'Ink'ez 'aw 'et zeh ilah, 'et huwa dune ne'huzúla whunts'i, ts'uhóont'i, t'ets'oninzun dune ne'husúla 'i gha whechats'ítsaz. ⁴ 'Et huwa ts'iyannah t'ehonózin ba soo' ts'uja dune ts'inli. 'Ink'ez 'i gha huba ts'ilh'i ndet whusawhútelts'ulh. ⁵ 'Ink'ez Yak'usda Ndoni nets'ó tl'aidá'ai 'ink'ez neyudande. 'En bugha Yak'usda dahóolcho 'i be nek'entsi' t'ets'onínzun. 'Et huwa 'et dzin whusawhútelts'ulh 'aw buk'elh'i ts'unoodelh ghait'ah hoh huba ts'ilh'i. ⁶ Njan whunulh'en, whut-suh da 'aw be ts'ilhtus, 'i chats'ít'i inle, Yak'usda ts'ah'un na'a buba yinkak uzdutélts'ilh huba. 'Et whunts'ih ndet dzin Yak'usda 'udun néwhuni'ai, 'et dzin Christ ts'iyannah lubeshi 'uhulh'en huba

dazsai. ⁷ Howu nuní nuhzut, 'aw dune ts'ah'un 'int'ah ba daóotsah hukwa' huninzun hoolah. Nuh-tah 'ilhunuh tulih budzi ulhtus hóonli chah 'int'ah, 'en dune unzoo ba datétsah huba. ⁸ 'Et whunts'ih nuwheni 'awhuz lubeshi 'uts'ulh'en hoh Christ neba dazsai. 'Et hoh Yak'usda néwhunelhtan dahóolcho, 'i be nek'entsi'. ⁹ 'Aw 'et zeh ílah, Sizi Gri buzkaí 'i bugha ts'ah'un na'ts'uja. 'Et huwa Sizi Gri 'en bugha Yak'usda ye húnilch'oh, 'i ch'a uzdutejih. ¹⁰ Njan whunulh'en, 'awhuz Yak'usda buch'a úzdetni hoh buYe' neba dazsai, 'i bugha Yak'usda ts'un dune nelh soo ninawhunt'ai. 'Et 'o 'un degha nus cha' hoont'ah, Sizi ye khúna, 'i be uzdutejih 'et huwa. ¹¹ 'Aw 'et zeh ílah, Sizi Gri neMoodihti 'en bugha Yak'usda bulh ts'uhóont'i, 'aw 'et Yak'usda ts'un dune nelh soo ninawhunt'ai 'et huwa.

Adam 'en bugha lubeshi 'uts'ulh'en, 'et whunts'i Sizi Gri 'en bugha Yak'usda nelubeshi neba hoolah yulhtsi

¹² Huwú nuní nuhzut, 'ilhunuh dune lubeshi 'ínla, 'en bugha ts'iyannah ndi yun k'ut lubeshi 'uhulh'en huzdli. Lubeshi bugha yasztádlah. Ts'iyawh lubeshi 'uts'inla, 'et huwa ts'iyawh yats'adlah. ¹³ Yak'usda Moses bughunek yutl'aída'ai. 'Et whuts'un dune lubeshi 'uhulh'en. Dune Moses be' dustl'us 'aw chahiyít'ih, 'et huwa hubulubeshi ba nahutedeh k'at lih huba 'et niwhuni'ai. ¹⁴ 'Et whunts'ih Adam yinkak inda da hukw'elh'az Moses yinkak ninínya 'et nduhóolhez hoh, dune lubeshi 'uhulh'en, 'et huwa yahadlah. Adam Yak'usda bughunek t'einínzun, 'et whunts'ih k'einínyuz, 'et lubeshi 'ínla. 'Et huwa ts'iyannah lubeshi 'uhulh'en huzdli. Ndunnah dune 'aw

Adam k'una'a lubeshi cha'hílil, 'en whunts'ih lubeshi 'uhulh'en hinli inle 'et huwa yahadlah. Ndunnah whusatéyah, 'en Adam ndunt'ah. ¹⁵ 'Et huwa ndi hukw'elha chats'uhoolhtsil negha íni'ai, 'i 'aw 'ilhunuh dune 'en bula gha ts'ih 'uts'úja whundúchats'ilt'ah. 'Ilhunuh dune 'en lubeshi 'ínla 'et huwa ts'iyannah yahadlah. 'Et whunts'ih Yak'usda ye únzoo, 'i bugha nelubeshi yunaoodelhúnah. 'Et huwa Yak'usda ye únzoo, ndun 'ilhunuh dune, Sizi Gri, 'en bugha ndi huba hukw'elha chats'uhoolhtsil, 'i degha nus hoonzoo hoh lhanah hubugha inínkat. ¹⁶ 'Et ndun 'ilhunuh dune 'en lubeshi 'ínla hoh dáhooja whunulh'en. Yak'usda ndi hukw'elha chats'uhoolhtsil negha íni'ai, 'i 'aw 'et whundúchait'ah. Ndez na'a njan nduhoont'ah, ndi 'ilho lubeshi 'ulya 'i bugha Yak'usda ye náhuteyeh 'ulya, 'i ts'iyannah dune dahútetsah. 'Et whunts'i lubeshi lhai 'uts'inla whunts'i, Yak'usda ndi hukw'elha chats'uhoolhtsil negha íni'ai, 'i bugha tinta' ts'unt'en neba hoolah whulhtsi. ¹⁷ Njan whunulh'en ndun 'ilhunuh dune, 'en bulubeshi 'i bugha ts'iyannah dune yahádlah sulí. 'Ink'ez 'aw highah lhoya ghaít'ah. 'Et whunts'ih Yak'usda ye néts'un unzoo, 'i degha nus unzoo. Ndunnah hiyílhchoot, 'i bugha, ndi 'et huba hukw'elha chats'uhoolhtsil negha íni'ai, 'et Yak'usda ndunélni, ts'ah'un dune ts'inli 'ink'ez 'ilhuz wheni khuztena. 'Et ndun 'ilhunuh dune, Sizi Gri, 'en whuz na'a neba 'uhóonla. ¹⁸ 'Et huwa ndun 'ilhunuh dune, 'en lubeshi 'ínla, 'en bugha ts'iyannah dune yahutédlah huba nahesda. 'Ink'ez ndun 'ilhunuh dune whuz na'a zeh ts'ah'un 'uhoont'ah hoh neba 'uja. 'Et huwa tinta' ts'unt'en

Yak'usda neba hoolah whulhtsi, 'ink'ez 'ilhuz wheni khuztenalh ho' hoont'ah. ¹⁹ 'Ilhunuh dune 'en Yak'usda bughunek 'aw yuk'únucha'it'il, 'et huwa 'en bugha' hooja ts'iyanah dune lubeshi 'ulh'en huzdli. 'Et whunts'ih ndun 'ilhunuh dune 'en Yak'usda bughunek yuk'une' 'ust'en huwa lhanah dune ts'ah'un 'uhint'ah tele. ²⁰ 'Et Yak'usda bughunek Moses, 'en chah yutl'aída'ai, 'et 'on nus whénulhtun hoh dawhunélsuk hoh Yak'usda bughunek k'úzninyuz. Ndet t'ets'onínzun lubeshi 'ulh'en ntsi' ts'inli nats'uhoo'aih Yak'usda ye néts'un únzoo, 'i 'o nus 'íltus hoh nelubeshi yuch'a nilhde. ²¹ 'Et hoh da nts'e na'a lubeshi bugha dune ye dátsah 'aw yughah lhoya ghaít'ah. 'Et whunts'ih k'an 'et whuz na'a Yak'usda ye únzoo, 'i dune hiyílhchoot t'eh, 'i bugha 'ilhuz hukhutenalh. NeMoodihti Sizi Gri 'en bugha whuz na'a neba' hoonla.

6

Netsudule buch'a náts'oolyeh 'ink'ez Sizi Gri buk'úne' ts'oot'en

¹ Dája simba ts'udooni 'et? Lubeshi 'uts'ulh'en zeh ih uztet'ilh, Yak'usda dalcho, 'i be nets'un únzoo t'ets'ontézin huba? ² Nts'e na'a 'uwhutét'ilh? Nets'en'a lubeshi whuch'a dats'úzsai, 'ink'ez doo chah lubeshi uztel'h'ilh? 'Aw nduhót'e huba cha'hóot'ah! ³ 'Awhuz ih t'ewhunuzáhzun? Ndunah Sizi Gri bugha too be' hulya t'eh, 'et sih dune t'ehontézin Sizi Gri budune hinli. 'Et nduts'úja t'eh 'en bulh dats'úzsai lí'ts'int'ah. ⁴ Ndi too be' ts'ulya 'i bugha Christ bulh dats'úzsai, 'ink'ez hiyulh 'áneyalhti li'ts'int'ah. 'Ink'ez ndet ne'aBá ye úlhtus dézti, 'i be Christ yahadla tah dinaidilhti

da, 'et whuz na'a nuwheni chah 'uyoon nats'usdli k'una'a yinkak uzdóolts'i 'et huba' hoont'ah. ⁵ Njan whunulh'en, Sizi Gri hiyulh 'áneyalhti bulh 'ilhunuh nduts'int'ah t'eh, 'et whuz na'a dinadíja da bulh 'ilhunuh ts'inli lí'uztet'ilh. ⁶ Njan t'ets'onínzun, 'uda dats'ánt'e inle, 'et Sizi Gri 'en yulh lhdulalhgus k'ut whulh dazsai. 'Et 'uda dats'ánt'e inle 'i bugha lubeshi uztelh'ilh hukwa' uzninzun, 'i neba hoolah whulh'tsi. 'Ink'ez 'aw 'o 'un lubeshi 'uztelh'ilh hukwa cha'ts'unteszil. ⁷ Ndan dazsai, 'en bulubeshi buch'a hanálti ho' int'ah. ⁸ 'Et huwa nuwheni Christ bulh dats'úzsai t'eh, 'et sih 'en bulh khuztenalh, 'et neba 'alha 'uhoont'ah. ⁹ 'Et t'ets'onínzun, Christ yahadla tah dinadíja 'ink'ez 'aw whulh nat daóotsah ghaít'ah ho' hoont'ah. Ndi be yats'adlah 'i 'aw ye nek'une'ool'en ghaít'ah. ¹⁰ Ndi yuk'edazsai, 'i 'et 'ilhuh zeh ts'iyannah ba dazsai. 'Et whunts'ih k'an 'et khuna 'ink'ez Yak'usda bulh khuna. ¹¹ Nuhwheni chah lubeshi ch'a yáhdla nahzun, 'et whunts'ih Yak'usda, Sizi Gri neMoodihti 'en bulh, khahna hoh 'aht'ah. ¹² 'Et huwa lubeshi nuhdzi yuh hóle gunih, 'ink'ez k'une' nuhool'en! ¹³ 'Aw 'o 'at nuhyust'e tink'us na'a 'utet'ilh wheni butl'á'dudoolhúyeh gunih, 'et nuhyust'e yaidla buch'a 'i khuna k'una'a Yak'usda butl'a'dudulhúye, 'ink'ez nuhyust'e Yak'usda ba ts'ah'un na'a 'ut'en wahle. ¹⁴ Moses bughunek nuhtl'aída'ai, 'i but'anínoohtan gunih. Yak'usda ye únzoo, 'i zeh but'anínoohtan. 'Et t'eh lubeshi nuhmoodih wule ghaít'ah. ¹⁵ Daja nahzun? Niz de da ndi khunek netl'aída'ai, 'i 'aw 'o 'un but'aníznootan huba cha'hóot'ah. 'Et Yak'usda ye únzoo, 'i zeh t'aníznentan t'eh, lubeshi 'uztelilh netl'ahó'ai nahzun ih? 'Aw nduhót'e ghaít'ah.

16 Njan 'aw nt'ewhunuzúhzun? 'Et 'ilhunuh dune tehle ka butl'á'dudelhúya t'eh, ndet hukwa' ninzun hoh nduteht'ilh, 'et t'eh 'en be 'ulhna 'aht'ah. 'Et whuz na'a zeh lubeshi butl'á'dudelhúye t'eh, lubeshi be 'ulhna 'aht'ah, 'ink'ez 'ilhuz wheni kwuncho yuh 'et ts'ih téhdulh, 'i nuhwhuba k'elha tele. 'Et whunts'ih Yak'usda butl'á'dudelhúya t'eh, Yak'usda be 'ulhna tehle, 'ink'ez Yak'usda nuhduténilh ts'ah'un 'aht'ah, 'et whuz na'a nuhwhuba k'elha whutéle. 17 'Ink'ez sulhutsinkah tube nuhwhuba hoonúst'i 'et huwa Yak'usda, “Chanai-lya,” dusni. Niz de lubeshi be 'ulhna ahli ínle, 'et whunts'ih k'an nuhdzi ndulhcho 'i be ndet whunohoodalh'i hukw'úne' zaht'en. 18 'Et k'an lubeshi ch'a dahjih, 'ink'ez ye ts'ah'un be' hoont'ah 'i be 'ulhna sahli. 19 Ts'iyanaah 'ulhna hube 'ut'en k'ah t'ehonínzun, 'et huwa whuz na'a nohwhulh yáhtuk. 'Et huwa daja nuhdutésnilh 'aw nuhwhuba huwa cháhoonah hoh sudutéhts'o. Niz de nuhyust'e lubeshi be 'ulhna tehleh huba butl'a'dudelhúya ínle. 'Ink'ez hoontsi' 'uhoolh'en nus zeh lhé'wheltsi' whulh'i. k'an 'et nuhyust'e ye ts'ah'un be' hoont'ah 'i be 'ulhna tehleh 'et butl'aítelhtelh. Whuz na'a ndaht'en t'eh, ts'ah'un uteht'ilh, 'ink'ez Yak'usda ba 'udun nílya tehle ka. 20 Lubeshi be 'ulhna ahli da, 'aw ts'ah'un na'a 'uteht'ilh chanúhzil ínle. 21 'Et hukwayá hoonli tune' zaht'en ínle. 'Aw cha'aht'il 'ink'ez 'et hukw'elha 'ilhuz wheni kwuncho yuh ts'ih téhdulh ho' hoont'ah. 'Et whuz na'a dune ahli ínle. 22 K'an 'et lubeshi 'ulh'en whuladehtnik, 'ink'ez Yak'usda be 'ulhna sahli. Whuz na'a 'áht'en 'et hukw'elha Yak'usda ba 'udun nilya sahli, 'ink'ez hukw'elh'az 'ilhuz wheni yak'uz téhdulh. 23 Lubeshi 'uts'alh'en,

'i k'elha daztétshah. 'Et whunts'ih neMoodihti Sizi Gri, 'en bugha Yak'usda 'ilhuz be ts'ukhutena, 'et huba hukw'elha chats'uhoolhtsil hoh negha óoni'ai.

7

Sizi Gri k'úne' ts'ut'en 'et huwa 'aw Moses be' dustl'us 'i bugha ilah neba nahutedeh

¹ Sulhutsinkah, 'aw ih t'oonuzúhzun? Yak'usda bughunek Moses yutl'aída'ai, 'i soo ts'ah'un t'enuhzun, 'et huwa' dusni be nuwhulh yalhtuk. Dune khuna húbutah ndai khunek Yak'usda butl'aída'ai hik'úne' oot'en huba' hóont'ah. ² Njan whunulh'en, ndet ts'eke dune ghusda t'eh, yinkak usda whutah, yulh 'ilhunuh 'ulh'ih. 'Et buki dazsai teh, 'et 'aw yulh 'ilhunuh chaílah nawhudlih. 'Et whuz na'a Moses be' dustl'us ni ho' 'utni. ³ 'Et buki dazsai t'eh, 'et Moses be' dustl'us bugha ndan ts'eke suh natesja ho' 'int'ah. Hukwa' ninzun t'eh, 'uyoon dune ghu natedalh 'ink'ez 'aw lubeshi buba chahóolah. 'Et whunts'ih buki 'awhuz khuna hoh 'uyoon dune zih usda t'eh, 'et lubeshi 'ulh'en 'uhoont'ah, 'ink'ez 'en lubeshi 'inla. ⁴ Sulhutsinkah ndet whunohodalh'i nuhwheni 'ants'i Christ bulh dasáhtsai lí'aht'ah ínle. 'Et huwa 'aw 'o 'un Moses be' dustl'us but'anínoohtan huba cha'hóot'ah. Christ bulh dats'uzsai, 'et huwa Moses be' dustl'us yuch'a naneninla. K'an 'et ndun dazsai 'ink'ez dinadíja, 'en bulh 'ilhunuh tehleh. 'Ink'ez ndet Yak'usda nuhts'uh hukwa' ninzun, whuz na'a 'uhóhleh huba' hoont'ah. ⁵ Niz de neyust'e lubeshi whuts'u nint'uk hoh Moses be' dustl'us 'i lubeshi yuch'a nenenyoot 'et whunts'ih nedzi hukwa' ninzun k'una'a yinkak uzdelhts'i

inle. Neyust'e lubeshi butl'ats'íyalhti li'ts'inla, 'et ndúts'uja huwa kwuncho yuh 'i neba k'elha suli. ⁶ Moses be' dustl'us but'aníznintan ínle. 'I bugha 'ants'i ts'ulhúghel lí'ts'ant'e ínle. 'Et whuch'a dats'úzsai da, 'ink'ez k'an nela oodetnik lí'ts'uja. 'Et huwa Ndoni bugha k'an beni, 'i be 'ulhna ts'inli hoh buk'úne' ts'oot'en huba' hoont'ah, 'aw 'o 'un 'uda Moses be' dustl'us but'aníznootan huba cha'hóot'ah.

Moses be' dustl'us unzoo ih?

⁷ Moses be' dustl'us bughu dája uznootin simba? Moses be' dustl'us 'i ghá ih lubeshi 'uts'ulh'en? 'Awundooh! 'Aw 'uhót'e ghaít'ah. 'I bugha lubeshi 'ulh'en usdli t'éwhunúszun 'et huwa. Moses be' dustl'us k'eyalhtuk hoh 'utni. “Uyoon yit'i ka' nonzin gunih,” 'i bugha nahóo'ai lubeshi 'ulh'en usdli. ⁸ 'Et whutsuh da Moses be' dustl'us bu'et lubeshi 'ulh'en inle 'aw t'eóonuzúszun. 'Et whunts'ih ndi khunekYak'usda netl'aída'ai, 'i t'enazin hoh, 'et dalcho 'i be suyust'e lubeshi ts'un nín't'uk 'et nahóo'ai. ⁹ 'Et whutsuh da Moses be' dustl'us bu'et kwuncho yuh ts'ih t'ésyalh t'eóonuzúszun. 'Et whunts'ih ndi khunek Yak'usda netl'aída'ai, 'i t'enazin hoh lubeshi 'ulh'en usdli, 'ink'ez kwuncho yuh ts'ih tesyalh 'et nahóo'ai. ¹⁰ 'Ink'ez ndi khunek Yak'usda netl'aída'ai, 'i be 'ilhuz ts'ukhutena newhunélhtan, 'et whunts'ih buk'eyalhtuk huwa kwuncho yuh ts'ih tesyalh nahóo'ai. ¹¹ 'Et ndi khunek Yak'usda netl'aída'ai, 'i t'enázin hoh suyust'e lubeshi ts'un nín't'uk 'i khasúnent'a hoh nanést'a, 'et huwa kwuncho yuh ts'ih tesyalh t'oonazin. ¹² 'Et huwa 'alha ndi Moses be' dustl'us lubeshi bughu hoolah, 'ink'ez 'uyoo khunek Yak'usda netl'aída'ai, 'i chah

lubeshi bughu hoolah. 'Awhunelt'et ye ts'ah'un na'a 'ink'ez unzoo chah ho' 'int'ah. ¹³ Dája ts'un tezilh 'et hubugha? Ndi khunek suba unzoo, 'i bugha kwuncho yuh ts'ih t'ésyalh túlih? 'Aw 'uhót'e ghaít'ah! Ndi khunek Yak'usda netl'aída'ai, 'i nela' 'oot'en ka negha íninla. 'I bugha lubeshi dáltsi' t'enazin. Sich'oh lubeshi ts'un núst'uk, 'et huwa lubeshi 'ulh'en usdli, 'et nahóo'ai, 'ink'ez 'i bugha kwuncho yuh ts'ih t'ésyalh inle.

Neyust'e 'ahoolhyez lubeshi ts'un nint'uk, 'et huwa neba huwa whulna 'aw Moses be' dustl'us buk'úne' ts'oot'en ghaít'ah.

¹⁴ Ndoni bugha Moses be' dustl'us neghá yunle, 'et whunts'ih suyust'e lubeshi ts'un nint'uk, 'ink'ez lubeshi be 'ulhna tesdleh 'et t'oonuszun. ¹⁵ Njan whunulh'en, suyust'e lubeshi ts'un nint'uk teh, si suba 'aw chahóozooh ho' hoont'ah. Ndai 'óolh'en hukwa cha'nuzúszun 'i zeh 'ulh'en, 'ink'ez ndai degha nus whuts'u dusnik, hoh zeh ne'ust'en. ¹⁶ 'Et ndet hukwa cha'nuszun 'ust'en teh, 'et Moses be' dustl'us suba ts'ah'un 'int'ah t'ewhunúszun. ¹⁷ 'Et whunts'ih, 'aw si hukwa' nuszun ílah hoh 'ust'en, ndi lubeshi suyust'e ts'un nint'uk, 'i bugha 'ust'en. ¹⁸ T'eeonúszun 'aw suyust'e be whuts'u nint'uk 'et chahóozooh ho' hoont'ah. Hoonzoo teh né'test'en hukwa' nuszun 'et whunts'ih 'aw 'oosneh ghait'ah. ¹⁹ 'Et hoonzoo teh né'test'en hukwa' nuszun t'eh, 'aw 'uhósdle ghaít'ah. 'Ink'ez hoontsi' 'uwhteslilh hukwa cha'nuzúszun whunts'i, 'aw huwa chahoolna hoh tuné'test'en. ²⁰ 'Ink'ez hoontsi' teh ne'úst'en t'eh, 'aw hukwa cha'nuzúszun, 'et whunts'ih 'aw si hukwa' nuszun ílah hoh 'ust'en, ndi lubeshi suyust'e ts'un nint'uk, 'i bugha 'ust'en. ²¹ 'Et nduwhút'en nahóo'ai, ndet

ts'ah'un 'utest'ilh hukwa' nuszun totsuk, ndi lubeshi ts'un núst'uk 'i whuch'a súnilt'uk. ²² Sudzi yuh be ndi khunek Yak'usda nets'aída'ai hoonúst'i. ²³ 'Et whunts'ih 'uts'un na'a chah t'eóonúszun. 'Et ndez na'a suyust'e seni lhena né'tet'en whuts'u nínt'uk. 'I be lubeshi soontun 'et ndust'ah, 'ink'ez suyust'e whuz zeh nint'uk. ²⁴ Tube telhú'en. Ndi suyust'e lubeshi zeh ts'un nínt'uk. 'I bugha kwuncho yuh ts'ih t'ésyalh. Ndan 'et whuch'a sútelhyih? ²⁵ Sizi Gri 'en zeh 'utenilh. 'Et huwa tube cho Yak'usda, “Chanailya,” dusni. 'Et ndez na'a 'ust'ah, seni be Yak'usda buk'ah zeh buk'úne' 'ust'en, 'et whunts'ih suyust'e 'awhuz lubeshi ts'un nínt'uk zeh 'int'ah.

8

Sizi Gri Ndoni bugha 'ilhuz ts'ukhutena 'et negha

óoni'ai

¹ K'an 'et, Christ, Sizi ts'utni, ndunnah hiyudúlts'i, 'aw kwuncho yuh ts'ih wheni huba nachahídel. 'En 'uhint'ah 'aw buyust'e hoontsi' ts'un nint'uk hukw'u nucha'hust'en, 'et Ndoni buk'ah ts'ih zeh hukw'u ne'hut'en. ² Njan whunulh'en, Christ, Sizi ts'utni, 'en bugha Ndoni 'ilhuz wheni khuztenalh negha óoni'ai, 'et Moses be' dustl'us 'i bugha nt'ets'oninzun lubeshi 'uts'ulh'en dáztetsah ka, 'et whuch'a suba whulaoodetnik. ³ Neyust'e lubeshi ts'un nint'uk, 'et huwa Moses be' dustl'us 'aw nela 'ooneh ghaít'ah. 'Et hukw'elh'az Yak'usda nela 'uja hoh buYe' nets'ítelh'a. 'En buyust'e neyust'e ndult'ah, 'et whunts'ih neyust'e 'i lubeshi bulh 'int'ah. 'Ink'ez 'en datétsah ka whutl'a'dudelti, ndi yun k'ut dune bulubeshi k'elha whutelhtsilh 'et wheni.

⁴ 'Et hoh Moses be' dustl'us nets'u húkwa' 'utni, ts'iyawh neba lhaóodinla. Nuwheni 'uts'int'ah, 'aw neyust'e nint'uk ts'ih hukw'u nucha'ts'ust'en, 'et Ndoni buk'ah ts'ih zeh hukw'u ne'ts'ust'en.
⁵ Ndunnah lubeshi zeh whuts'u nint'uk t'eh, 'ahoolhyez lubeshi 'uhulh'en. 'Ink'ez ndunnah Ndoni k'ah ts'ih zeh nuní hunuzut, 'en Ndoni k'ah ts'ih zeh hukw'ú ne'hut'en ho' hint'ah. ⁶ 'Et ndunnah lubeshi ts'un hunint'uk, 'en kwuncho yuh ts'ih hutedulh, 'ink'ez ndunnah Ndoni k'ah ts'ih dune hinli, 'en Yak'usda whudezghel bube'ildzun whutele 'ink'ez 'ilhuz hukhutenalh.
⁷ Njan huwa' dusni, ndunnah 'ahoolhyez lubeshi ghu nuní hunuzut, 'en Yak'usda ch'a detni hinli. 'Aw Yak'usda buk'ah ts'ih k'úne' whét'en whutl'a chá'hududulhti, 'ink'ez Yak'usda k'úne' hutet'en 'et 'aw 'úhóoneh ghaít'ah. ⁸ 'Et ndunnah, buyust'e lubeshi ts'un hunint'uk, 'aw Yak'usda ba chahízooh.
⁹ 'Et Yak'usda buyégha nuhyudínda t'eh, 'alha Ndoni budune ahli 'ink'ez nuhyust'e lubeshi ts'un nint'uk 'aw buk'únucha'zaht'en. 'Et whunts'ih ndunnah Christ buyeghah* chahit'ih, 'en 'aw budune chahílah. ¹⁰ Nuhyust'e lubeshi bugha datétsah, 'et whunts'ih Christ nuhyudínda t'eh, 'et sih nuhyéghah 'ilhuz khutena. Yak'usda be ts'ah'un 'uhoont'ah, 'i bugha ahja 'et huwa. ¹¹ Sizi dazsai hoh Yak'usda dinaidilhti, 'en buyégha nuhyudínda t'eh, 'et Yak'usda Christ dinaidilhti, 'en buyégha nuhyudínda, 'en bugha nuhyust'e 'ilhuz khutena yughá oote'alh. ¹² Sulhutsinkah, njan dúhoont'ah ho' hoont'ah, nuhyust'e lubeshi ka' ninzun t'eh, 'aw whuz na'a 'oohneh huba

* **8:9** Yak'usda bughi 'ink'ez Christ yughi, 'ilho zeh unli. 'En Ndoni hiyulhni.

cha'hóot'ah. ¹³ 'Et whuz na'a dune ahli t'eh, 'et kwuncho yuh ts'ih téhdulh. 'Et whunts'ih Ndoni 'en bugha nuhyust'e lubeshi ka' ninzun 'ustl'e' 'uhla t'eh, 'et 'ilhuz wheni khutehnalh. ¹⁴ K'us ndan Ndoni buts'u húkwa' ninzun hukw'u na'a 'uhut'en, 'aw 'en zeh Yak'usda budune hinli. ¹⁵ 'Et njan whunulh'en, Ndoni nuhyudélts'ut hoh 'aw Yak'usda be chats'uníjut wheni 'ulhna chanhohílhtsel. 'Et nuhyudélts'ut hoh Yak'usda budune nuhwulhtsi. 'Et huwa whéchants'uniljut hoh bulh yáts'ulhtuk 'ink'ez, "Abba, 'aBá," ts'utni. ¹⁶ Ndoni 'en dich'oh neyéghah wheóobunulhtun, nuwheni Yak'usda buzkeh ts'inli. ¹⁷ 'Ink'ez nuwheni Yak'usda buzkeh ts'inli t'eh, ndai Yak'usda buts'ú yoozi, 'i bube'ildzun whutele. 'Et whuz na'a Christ bulh úztet'ilh, Christ bulh dzuh nuts'uzut t'eh, 'en bulh uzdutéti 'et huwa.

K'at lih Yak'usda nedutéhti

¹⁸ 'Et njan ndudúzni, Yak'usda ye dézti, 'i whuneuntelhtun hooncha k'et njan k'an 'et Sizi Gri buba dzuh nuts'uzut, 'et ants'i 'uhoont'ah. ¹⁹ Ndai Yak'usda 'uyinla, ndi 'uyinla, 'i ts'iyawh soo hukwa tsi húhooli hoh dudune wheobuntelhtun. ²⁰ Ndi 'uyinla, 'i 'astli'iyaz wheni 'uyínla. 'Aw dich'oh 'utahacháhoo'al, Yak'usda dich'oh 'utahahó'ai whuz na'a 'uhót'e ka. 'Et huwa ndi 'uyinla, 'i hukwa tsi húhooli 'uts'un na'a na'whutétnilh 'et huwa. ²¹ Ndi 'uyinla, 'i whunts'i, njan whusawhélts'ut t'eh, ndi yun k'ut be whulhjut, 'et 'ustl'e' 'uwhuténilh. Tube whudézti whutéle. 'Et Yak'usda buzkeh k'una'a buk'ena'ét'uk lí'hutenilh. ²² Njan nt'ets'onínzun, ndai Yak'usda 'uyinla, 'i ndunt'i k'an 'et whuts'un

khun dutso, nts'e na'a ts'ekoo buyaz whutéle whuz na'a dzuh nuzut. ²³ 'Aw 'i zeh ílah, nuwhenich'oh chah khun dutso Yak'usda buzkeh gaih zeh uzteleh 'et whuts'un. 'Et hoh t'eh, neyust'e 'ants'i buk'ena'et'uk lí'tenilh. 'Et Ndoni nets'ú whusayalh'a inle, 'et hoh t'ets'onínzun Yak'usda nedáni whuz na'a 'et nenaotekulh. ²⁴ 'Et nts'e na'a Yak'usda buts'un húkwa tsi ts'úhooli, whuz na'a uzdujih. 'Et hukw'u nuní nulhzut, ndet hukwa tsi ts'úhooli 'uhóoja t'eh, 'aw 'o 'un hukwa tsi ts'úholi ghaít'ah. Ndet dune honalh'en, 'aw 'o 'un hukwa tsi húholi ghaít'ah 'et huwa. ²⁵ 'Et whunts'ih Yak'usda ndet nets'ú hoozi 'awhuz chats'úwhes'en t'eh, 'awhuz hukwa tsi ts'úholi zeh 'uts'oot'e. ²⁶ Lhawh hukw'u na'a 'aw chats'ílhtus. 'Et huwa Ndoni nela 'ut'en. 'Aw whulutah teh ndet huba tenazdutedli 'aw t'éts'onínzun. 'Et whunts'ih Ndoni neba tedudlih, khudutso li'utni, khunek 'aw be yaóotuk ghait'ah, 'i be neba tenadudli. ²⁷ Ndun nedzi yuh nunúta, 'et Ndoni dája ninzun 'et nt'eoonínzun. Yak'usda hukwa' ninzun hukw'u na'a. Ndoni dune Yak'usda bube'ildzun 'en hububa tedudlih 'et huwa. ²⁸ 'Et huwa nt'ets'onínzun ndunnah Yak'usda yuk'entsi', 'en ts'iyaintsuk hoonzoo k'una'a zeh huba whulhih. Yak'usda 'en k'us ndet huba hukwa' ninzun hubutelhyih ka hubuka' dani 'en 'uhint'ah. ²⁹ 'Udechoo whuts'un k'us ndan Yak'usda bube'ildzun huteleh, 'et 'uda ts'iyawh t'eobunínzun. 'Et huwa whutsuh da huba lhaóodinla nuhwheni buYe' k'una'a 'uteht'ilh lí'hutet'ilh. 'Et whuz na'a Sizi Gri lhannah bulhutsinkah hubutah 'Udéchoo Whuzdli huba unli tele. ³⁰ 'Ink'ez ndunnah whutsuh da hube'ildzun hutele t'ebunínzun, 'en hudutejih ka buka' dani. 'Et tink'us 'uhut'en huba hoolah

whulhtsi, 'ink'ez 'en hubudálhti.

Sizi Gri 'en bugha Yak'usda nek'entsi'

³¹ 'Et njan dazdóoni simba? Yak'usda nelh 'int'ah t'eh, ndan simba nech'a dootni? ³² 'Aw Yak'usda buYe' 'en hubuch'a chayóotun hoh neba datétsah wheni hubutl'a yálhti. 'Alha 'uhoont'ah, 'et Yak'usda neba 'udeja t'eh, 'et buYe' bulh 'aw hukw'elha chats'uhoolhtsil hoh ts'iyaintsuk negha íteleh. ³³ Ndunnah Yak'usda 'utahaóobanla, ndan 'udutenilh lubeshi 'uhulh'en buduténilh? Hoolah! Yak'usda 'en 'uja tink'us 'úhut'en, 'en huba hoolah whulhtsi. ³⁴ Ndan 'udutenilh hoontsi' k'una'a neba nahuteyeh? Hoolah! Christ 'en zeh 'uja neba dazsai. 'Aw 'et zeh ílah, 'en dinadíja 'ink'ez Yak'usda nalhnih ts'ih yuzih usda, 'et neba tenadudli. ³⁵ Ndan 'útenilh Christ ye nék'entsi', 'i yuch'a nanetélhtelh? Nech'a hahóonelh'i, k'us howa whúlna neghá whonkat, k'us dune ne'zula, k'us dai ts'ínli, k'us tube tets'ul'en, k'us nelh howa 'óodli uzdelhts'i, k'us nehutuzelghelhelh túlih? 'Aw hoolah! ³⁶ 'Uda ndi Yak'usda be' dustl'us njan ndutni,

“Sheep nahituzelghelhelh k'una'a 'uts'int'ah.

Nyun ngha dzin totsuk nehutuzelghelhelh li'hoont'ah,” ni.

³⁷ Ndi hoontsi' nelh 'uwhut'en 'et whunts'ih, ndunnah nek'entsi', 'en bugha 'aw nech'a 'oodeh ghaít'ah. ³⁸ 'Aw 'et njan tube suba 'alha 'uhoont'ah hoh ndi be dats'utsah, k'us be ts'ukhuna, k'us lizas, k'us nek'une'hul'en, k'us negha ndoh ye úlhtus, k'us k'an nelh 'uwhut'ih, k'us nus de haóotekulh, ³⁹ k'us nduk 'uhoont'ah, k'us ndai nyuk 'uhoont'ah, k'us 'o 'un dant'i 'ulya chah, 'et ndi

ts'iyawh Yak'usda ye nek'entsi', 'i Sizi Gri neMood-ihti yugha 'int'ah, 'aw yuch'a naneolelh hoolah ho' hoont'ah.

9

Ndai hoonliyaz Yak'usda Lizwif buts'ú yoozi, 'i 'aw bugha chayíkulh, Yak'usda hik'ah ts'ih ne'hoot'en hukwa cha'hunízun 'ink'ez bughunek 'aw chahiyóotun. 'Et huwa 'uja Yak'usda 'udun yun k'ut whut'en dudune hóole ni.

¹ Njan ndunwhudutésnilh Christ bunalh 'ú dusni. 'Aw chaozústs'it ho' dusni. Dája nuhwhudutésnilh Ndoni 'en bugha suyuh ts'ih bugha t'ets'oninzun, 'i 'et chah 'álha 'uhoont'ah. ² Njan 'et ndudúsní ho' dusni, Lizwif Yak'usda t'aníchahonitan 'et huwa 'en hubugha tube sudzi únduda, 'ink'ez 'ahool-hyez hubuk'e ni usdli. ³ Lizwif sulh húdedowh 'et huwa bula' tesnilh hukwa' nuszun. 'Et hoh bula 'e'whuduténilh t'eh, whute Yak'usda ske-hooyeh da 'ink'ez Christ ch'a naoosja doosni wule da. ⁴ Ndunnah Israel hits'uh hainde Yak'usda 'utahaóobanla dudune hoole ka. 'En 'uhint'ah Yak'usda hidálhti 'ink'ez be hubuts'ú nahezya, 'et huba nahoosdzi. 'En 'uhint'ah Moses be' dustl'us hubutl'a ída'ai 'i be nts'e na'a Yak'usda ts'ah'un na'a hiba 'oot'en ka. ⁵ Israel budune 'uda dune tsuh whúdelhdzulh ts'ih hahánde ho' hint'ah, 'ink'ez Christ 'en chah hubuts'u haínzut. 'Et huwa buyust'e dune k'una'a 'uchainya inle. 'En 'int'ah ts'iyaintsuk whuYak'usda unli. 'Et huwa 'ilhuz wheni hoh hidélhti. 'Et ndoh honeh. ⁶ 'Aw 'et Yak'usda bughunek 'ants'i yuk 'uhooja nahzun ih? 'Awhundoo! 'Aw yuk 'uhooja ilah. Njan whunulh'en, ndunnah Israel hits'uh hainde,

'aw ts'iyawh ilah Israel whudune hinli 'et huwa.
 7 'Ink'ez Abraham yuts'u haínzut 'aw ts'iyawh
 ilah Israel whudune hinli. Yak'usda 'en Abra-
 ham 'idani, "Isaac 'en bugha zeh nts'u haínzut
 hootédzilh." 8 Njan 'et 'udúsní, Yak'usda budune
 'aw dune yust'e ts'un haínde, 'en ílah 'uhint'ah. Ndi
 khunek ye buts'u nahezya, ndunnah 'i huba 'alha'
 yint'ah, 'aw 'en zeh Yak'usda budune 'uhint'ah.

9 Yak'usda 'en Abraham yuts'u náhezya, "Ndet
 hoozizi 'et whusanátesdahl 'ink'ez n'at Sarah, 'en
 dune buyaz tele," yúlhni. 10 'Aw njan 'et zeh
 ílah, Rebecca buzkeh lht'adánke, 'en bu'abá, net-
 suhda Isaac, 'en 'int'ah. 11-12 'Aw chahuwhúsdle
 whutsuh da whuts'un, 'aw hoontsi' k'us hoonzoo
 cha'whuhusdle da, Yak'usda Rebecca 'idáni, "Ude-
 choo, 'en dek'ah yuk'úne' tet'en." 'Et hoh nts'e na'a
 Yak'usda hukwa' ninzun, 'et whuz na'a 'uhóoja.
 13 Njan 'et Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'e'úsduguz,
 ndutni, "Jacob* 'en buk'esi', 'et whunts'ih Esau 'en
 'ants'i suba unli."

Yak'usda buk'ah ts'ih 'aw soo t'echats'onízun

14 'Ink'ez dája uzdutenilh nuhzun? Yak'usda 'aw
 ts'ah'un cha'ít'ah uzdutenilh ih? 'Aw whuz na'a
 'uhót'e ghaít'ah! 15 Yak'usda nts'e na'a Moses 'idáni,
 "Ndan bugha té'untsezeh, 'aw 'en zeh bugha
 té'untsezeh,
 'ink'ez ndan bugha sudzi dúnteda, 'aw 'en zeh
 bugha sudzi dúnteda."

16 'Et huwa Yak'usda ye negha té'nuzeh, ndan
 buka' ninzun, k'us dune dich'oh hukwa' hun-
 inzun ilah huwa 'uhooja, Yak'usda 'aw 'en zeh ba'

* **9:13** Ndan Jacob, Israel cha hiyulhni, 'ink'ez bulhutsin cha Esau
 hiyulhni.

hoont'ah. ¹⁷ Yak'usda bughunek 'uk'une'uzguz, 'i k'ut Pharoah njan ndúyulhni, “Njan 'et huwa Egypt whuhubudayi cho nyuzílhsi, nyun ngha ndet whélhtus dune whúntelhtun. 'Et whuz na'a soosi ndi yun k'ut nduhoolhcho hoh t'entédzin,” yúlhni. ¹⁸ 'Et njan t'eeonóhzin hukwa' nuszun, ndunnah Yak'usda 'utahaóobanla, 'en bugha te'untezilh. 'Et ndunnah 'uts'un 'úinzun, 'en chah whuz na'a 'uhint'ah hubilh'i. ¹⁹ Bulunah nuhtah 'et tulih sudóohni, “Dant'i ka Yak'usda 'en nek'eóote'alh. K'us ndai nets'u hukwa' ninzun 'aw dune hoolah hoh whuch'a hooyen ghait'ah.” ²⁰ Ndan ahli hoh Yak'usda buyenah 'udutéhnilh? 'Et dune 'uyínla, 'i ndi 'uyínla, 'i nts'e na'a 'udutenilh, “Di ka 'inja whuz na'a 'usínla dutenilh?” ²¹ Njan whunilh'en, dune whutl'us be 'oosa' inla t'eh, lhuk'i unzoo yulhtsi t'eh, 'i ye' dudetélti huba, 'ink'ez lhuk'i 'i yé' tet'ilh wheni yulhtsi. 'Et whuz na'a 'uyínla t'eh, dich'oh zeh buba' hoont'ah. ²² 'Et whuz na'a Yak'usda lhelhyoo hoh lhelhts'un na'a huba 'uhóonla. Bulunah bulubeshi bugha Yak'usda kwuncho yuh ts'ih whébule, dich'oh khanáhuwhut'aih huwa' bulh'ih. Sa whuts'un whechaítsaz hoh dzuh nobutelhdzut. 'En bugha Yak'usda dáltus ts'iyannah t'éwhuntézin, 'ink'ez dalcho 'i be lubeshi yuts'u dutnik, 'et chah ts'iyawh t'ehontézin. ²³ 'Et nuwheni chah sa neba ulh'i. Whutsuh da 'utahanénla negha te'untezelh ka. 'Et whuz na'a nuwheni chah uzdutéti. Nuwheni negha ts'iyannah t'ehontézin Yak'usda ye dézti, 'i dálzoo ho' 'int'ah. ²⁴ Nuwheni Yak'usda uzdutejih ka neka' dani ts'inli, 'aw Lizwif hubutah zeh ílah, 'udun yun k'ut whut'en chah. ²⁵ Yak'usda 'en 'utni nus whunilh'en Hosea be dustl'us k'ut, whuz na'a

'uwhuténilh hoh 'utni,

“Aw sudune ilah, 'en sudune hubuduténilh,
'ink'ez hubuk'echasi', 'en hubuk'etesi'.

26 Nts'oh yun k'ut whudune,

'aw sudune ilah 'aht'ah hubudáni,
'en whunts'i Yak'usda khuna, 'en dudune
hubudutenilh.”

27 'Et nus whunilh'en Isaiah, Israel budune
bughu yalhtuk hoh 'et khunek ulhtus, 'i be ndutni,
“Israel budune taba sai nduhuneltsuk t'eh,
'et whunts'ih whulutah zeh hudutejih.

28 'Ink'ez nts'oh húdelhts'i ndet Yak'usda ubudáni,
ye be ts'ah'un 'uhoont'ah, 'i be khunyaz 'et
nduténilh,
'ink'ez khunyaz 'ilhuz wheni huba
nahuteyeh,” hubúlhni.

29 Nts'e na'a nus whunilh'en Isaiah ndutni,
“Ndun ts'iyaintsuk whuMoodihti unli,
'en Lizwif hubulah zeh chabílhyis t'eh,
'et sih Sodom 'ink'ez Gomorrah whut'en 'et da
hubulh dahooja,
nuwheni chah 'et ndúztenilh ts'oole da.”†

*Israel budune Yak'usda 'aw highunek chahiyilh-
cholph 'et huwa hubula detnik*

30 Daja simba ts'udooni 'et? 'Udun yun k'ut
whut'en, 'en 'uda Yak'usda nalh 'aw ts'ah'un
na'a 'uhoot'e hukwa cha'hust'en, 'en 'uhint'ah
k'an 'et Yak'usda nalh ts'ah'un 'uhint'ah, be 'alha
'uhoont'ah hit'i, 'i bugha 'uhuja. 31 'Et whunts'ih
Israel budune ndi Moses be' dust'us 'i bugha ye be'
ts'ah'un uhoont'ah, hukwa' hét'en, 'et whunts'ih 'i

† 9:29 Njan Sodom 'ink'ez Gomorrah huwhut'en 'o nus hintsi' k'et
'aw nduchaoobudinel hoh huhoolah hubulhtsi.

'aw cha'huhóolil. ³² 'Et di ka ndez na'a 'uhóoja? Yak'usda bughunek 'i 'aw huba 'alha cha'yít'ah, 'et huwa 'aw ts'ah'un cha'hít'il. Moses be' dustl'us, 'i zeh hik'úne' oot'en hukwa' hót'en. Ndi tse be hiye dunudaih, 'i hidunudaih 'et huwa. ³³ 'Et whuz na'a Yak'usda bughunek 'uk'e'usdúguz ndutni, “Whunulh'en, keyah Zion ts'uwhút'ni, 'et tse† 'i nidúntes'alh, 'i dune hinedúntedaih. 'Et ndunnah Yak'usda bughunek chahiyilh-cholh, ndi tse huba chayízooh. 'Et whunts'ih ndunnah huba 'alha' yint'ah, 'en 'aw hukwaya hoole ghaít'ah.”

10

Israel budune, ndi Moses be' dustl'us dune hik'une'oot'en, 'i ts'iyaintsuk Christ huba 'ustl'e' uhóonla

¹ Sulhutsinkah Yak'usda buts'un ténadusdli khun teh Israel budune hudoojih. Njan 'et sudzi yuh hoh hukwa' nuszun. ² 'En bugha 'alha' dusni, tube nchah, 'i be Yak'usda ndet hubuts'u húkwa' ninzun hukw'ú ne'hutet'en hukwa' huninzun, 'et whunts'ih 'aw soo cho nt'ehonízun. ³ Yak'usda ye be' ts'ah'un 'uhoont'ah k'úne' hutet'en 'et 'aw t'éhonízun. Nts'e na'a dich'oh 'uhuhóonla whuz na'a ts'ah'un na'a 'uhint'ah na'hududil'i. 'Ink'ez ndet Yak'usda hubuts'u húkwa' ninzun 'aw hubutl'acha'hududiltel. ⁴ Njan whunulh'en, ndi Moses be' dustl'us nets'u húkwa' ninzun, 'i Christ ts'iyaintsuk neba lhaoodinla. 'Et huwa ndan huba 'alha' yint'ah, 'en Yak'usda nalh ts'ah'un dune hinli. ⁵ Ndunnah Moses be' dustl'us bugha ts'ah'un

† 9:33 Ndi tse, 'i Sizi Gri 'int'ah.

dune hik'una'a 'uhoot'en hukwa 'uhut'en t'eh, njan howa 'et Moses yuk'une'úzguz hoh ndutni, “Nts'e na'a ndan ndi khunek yuhts'u húkwa' ninzun, whuz na'a 'uhoot'e huba' hoont'ah.”

⁶ 'Ink'ez nts'e na'a be 'alha 'uhoont'ah, 'i bugha Yak'usda nalh ts'ah'un na'a 'uts'int'ah, njan 'uk'e'edúguz, “Aw na'ts'oodudolkut ghaít'ah, 'Ndan utenilh nduk teyalh Sizi Gri ndus de haítelhtelh?”

⁷ K'us ndan utenilh, ‘Christ neba whusaítelhtelh, yahadla tuz téyalh 'et wheni?’

⁸ 'Et Yak'usda bughunek daja ni hoh 'utni? Njan 'et 'uk'e'edúguz, “Ndi khunek ndai bugha ts'ah'un na'a 'uztet'ilh, 'i neghah dez'ai ho' 'int'ah, nezek chah 'ink'ez nedzi yuh chah dez'ai.” 'I 'int'ah, ndi khunek be 'alha 'uhoont'ah, ndai be nohwhulh yáts'ulhtuk, 'i 'int'ah.

⁹ 'Et 'uyoon dune ndo budíni t'eh, ‘Sizi Gri 'en suMoodihti unli’, 'ink'ez ndzi yuh hoh mba 'alha 'uhoont'ah Yak'usda Sizi Gri dazsai hoh dinaidilhtih, 'et t'eh dutanjih ho' hoont'ah.

¹⁰ Njan 'et ndzi yuh hoh mba 'alha 'uhoont'ah t'eh, Yak'usda nalh ts'ah'un na'a 'int'ah. 'Ink'ez njan 'et 'uyoon dune budíni t'eh, 'et sih dínjih ho' nint'ah.

¹¹ Yak'usda bughunek 'utni, “Ndan neMoodihti huba 'alha' yint'ah, 'aw yooya chatesdle.”

¹² Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en 'aw lhelhts'un na'a cha'hít'ah. Yak'usda ts'iyannah hubuMoodihti ho' 'int'ah. 'Et huwa ndunnah hubula' whudóneh hits'u húkwa 'utni, 'en tube hubuts'un unzoo ho' 'int'ah.

¹³ Ndan hinli whúnts'i, neMoodihti hudoojih hits'u húkwa' 'utni t'eh, 'et 'alha 'uhoont'ah hoh hudutejih.

¹⁴ 'Et ndunnah Sizi Gri huba 'alha cha'ít'ah, 'et nts'e na'a 'uhudutenilh huboolhyis hits'u hukwa' dutenilh?

'Aw hiyulh ch'a'dusts'uk t'eh, 'et nts'e na'a huba 'alha yutét'ilh? 'Uyoon dune hubudáni t'eh zeh. 15 Dune hubuts'un whehalh'a ubuduténilh huba, 'et t'eh zeh hiyulh 'údutets'o. Njan hubugha Yak'usda be' dustl'us k'ut 'et 'utni, “Dáwhulzoo ho' hoont'ah dune khunek unzoo, 'i whuneuntelhtun, nts'e na'a nedzi yuh whudutéghel 'ink'ez Yak'usda be 'ut'en unzoo, 'i ts'óolhchoot huba.” 16 'Et whunts'ih 'aw ts'iyannah ílah khunek unzoo, 'i hik'úne' 'ust'en. Nts'e na'a nus whunilh'en Isaiah 'utni, “NeMoodihti ndunnah dune daja hubuts'útni 'aw huba 'alha cha'hóot'ah.” 17 'Et huwa ndi khunek uzdits'o, 'i bugha be neba 'alha 'uhoont'ah 'uts'int'ah. 'Ink'ez ndi khunek uzdits'o, 'i Yak'usda bughunek 'int'ah. 18 Njan 'et hukwa nuhoodulhkut, Israel budune 'aw ih ndi khunek hiyulh 'udits'il? A, hiyulh 'údants'o. Njan Yak'usda be' dustl'us k'ut 'et ndutni, “Ndunnah naghúnek na'a 'en bughunek ts'iyawh ndi yun k'ut hídants'o.

'Et ndi khunek dune hiyubodulh'eh nts'e dune huwhut'i ts'iyawh hidánts'o.”

19 'Et doo chah nuhoodulhkut, 'et Israel budune 'aw ih njan whulh cha'hudústs'o? A, hiyulh 'údants'o. Udechoo Moses njan 'et 'utni, “Ndunnah dune buyun k'ut hoolah nuhzun, 'en hubughe 'ootelhúnih nuhwhutélhsilh.

'Et ndunnah yun k'ut whut'en, 'en ílah tune' hut'en, 'en hubugha tube huntelhúch'oh nuhwhútelhsilh,” ubúlhni.

20 Nus whunilh'en Isaiah 'aw whéchaniljut dája dutenilh, ndet Lizwif hubulh yáilhtuk da 'ink'ez Yak'usda ba yalhtuk hoh ndutni, “Ndunnah 'aw skacha'hoodulhkut,

'en sughu nahahoo'ai.

Ndunnah 'aw skúchanustah,
'en bubuduna dunelhútan.”

21 'Et whunts'i Yak'usda Isaiah ndi yúlhni Israel budune hubugha.

“Dzin nduhóolhyez hoh hubuka' dúsni khun teh suts'un hútoodelh ka.

'Et whunts'ih 'aw suk'únucha'hust'en 'ink'ez 'uts'un 'uninzun hinli.

'Ink'ez 'aw suts'un hutóoya hukwa cha'hunízun.”

11

Yak'usda Israel budune 'awhuz hubugha te'obuninzun

1 'Et njan 'udusni, Yak'usda dudune 'ilhuz ih 'ún hubutelhdel? 'Awundooh! Si chah 'ilhunuh Israel budune 'ust'ah. Abraham 'en be dizut 'ink'ez Benjamin bulh désdoh. 2 Yak'usda dudune whutsuh da t'ebuninzun 'en 'aw hubuch'a nachaíl'al. 'Et 'aw ih whunachasulhúnik Yak'usda be' dustl'us k'ut dája ni nus whunilh'en Elijah 'en bugha? Nts'e na'a Yak'usda yuts'u tédudli Israel budune, 'en buch'a 'útni, 3 “SuMoodihti nye nus whunilh'en chah huba hanghan 'ink'ez nkw'uzdai k'ut 'i chah nahínanyuz. Si zeh 'et ninlhúts'ut. Si chah suhutuzelghelh ka suka hunuta.” 4 'Et whunts'ih ndet Yak'usda yadáni? Njan 'et ndi yúlhni, “Awhuz 7,000 dune 'en 'et hubudelhts'i. 'En 'aw ndi 'uk'edéltsi Baal 'aw 'i hits'u téni'noolhzin 'ink'ez hits'u ténadoodli ghaít'ah.” 5 'Et whunts'ih k'an dzin 'awhuz bulunah Israel budune dujih hoonli. 'En Yak'usda ye únzoo, 'i be 'utahaóobanla, 'en 'uhint'ah. 6 'Et whuz na'a Yak'usda ye únzoo, 'i be uzdujih, 'aw khunek netl'adét'ai, 'i buk'úne'

ts'ut'en 'aw 'et huwa ilah. 'Aw njan ducháhoot'il t'eh, Yak'usda ye únzoo, 'i whutélah ho' hoont'ah. 'Et ndi khunek netl'aída'ai, 'i buk'úne' ts'ut'en huwa uzdujih ts'utni t'eh, 'ink'ez nts'e na'a Yak'usda ye únzoo, 'i be uzdutejih uzduténih? 'Et dune howu yahalhtuk nts'e na'a hudutejih, ndi khunek Moses be' dustl'us bugha netl'adélts'ut, 'i buk'úne' ts'ut'en whunts'i, 'i bugha uzdoojih ghaít'ah. Njan 'et 'uwhúhni. ⁷ Khunek njan ndutni hoh 'utni, Israel budune hubudzi duts'un, 'et huwa hukwa húnuta 'aw nachahuhóo'al. 'Et whunts'ih 'onghoh 'utahálya, 'en nahuhoo'ai. ⁸ Nts'e na'a Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'une'whusdúguz, soo whuz na'a 'uhóoja.

“Yak'usda dune 'ants'i nahunestez hubulhtsi.

Hubuna hóoni 'et whúnts'i 'aw hiye chawhes'en.

Hubudzo chah hoonli 'et whunts'ih 'aw hiye cha'dusts'uk.

k'an 'et dzin whuts'un 'awhuz nduhínt'ah,” hoh ndutni.

⁹ David 'en chah njan bugha ndutni,

“Ndai Yak'usda, ncha 'i hubugha íninla, 'i whute, bilh 'ink'ez tsagooh buka níyults'ut lí'uja.

Ndai bughá ininla, 'i hikaya wule huboolhtsilh.

'Et whuz na'a hubulubeshi huba k'elha nahuwhulhtsi.

¹⁰ Hubuna whute hiye chahuwhés'en Yak'usda ye únzoo, 'i hiye nóolh'en whuch'a.

'Ink'ez hiyé dzuh nudeh 'i be yuk húnoot'uk dune ndaz, 'i nuyúghe k'una'a,” ni.

Yak'usda Israel budune 'aw 'ilhuz ilah bula detnik

11 'Et chah zeh nuhoodulhkut, Lizwif 'et tse bugha huntézhghal, 'et 'ilhuz wheni tintá hutelts'ulh ka ih nahélts'ut? 'Aw whuz na'a 'uhót'e ghaít'ah! Yak'usda bughunek hika cha'nízun, 'et huwa 'udun yun k'ut whut'en 'et k'an 'et hiye dújih. 'Et whuz na'a 'uhutenilh Lizwif 'udun yun k'ut whut'en bughe' hootelnih. 12 'Et whunts'ih tink'us na'a 'uhut'en 'et huwa 'uyoon dune Yak'usda ye únzoo, 'i be huhóont'i hubulh'tsi, 'ink'ez Yak'usda Lizwif buch'a hóontun 'i be 'udun yun k'ut whut'en tube huhóont'i hubulh'tsi. 'Et ndet dzin whusawhélts'ut t'eh, Lizwif, 'en chah Yak'usda buzkeh nahúsdli, 'et 'o nus whutézoo. 13 'Aw 'et nuhwheni 'udun yun k'ut whut'en nohwhulh yálhtuk, Yak'usda 'utáhasálhti nuhwheni nuhwhuba whel'a wúsdle ka. Njan 'et sih tube suba hooncha. 14 Njan ndun whudutésnilh, 'et sulh Lizwif huwe' hoolnih huwa tulih bulunah hudoojih. 15 Yak'usda Lizwif 'ún nubutelhdel, 'ink'ez Sizi Gri 'en bugha nuhwheni 'udun yun k'ut whut'en 'aw 'et Yak'usda ts'un dune bulh soo ninawhunt'ai. 'Et Lizwif Sizi Gri hits'u nahulhéya huboolhyih ka t'eh, 'et Yak'usda nabutelcholh ho' hint'ah. Dune yahadla chah dune nahusdli li'hutenilh. 16 'Et whunóhuntehtun nts'e na'a 'uwhuténilh. Whunulh'en, lhes nantéldoh t'eh, 'udechoo, 'i unzoo 'int'ah t'eh, 'et whulutah chah ts'iyawh unzoo tele. 'Et 'udun, duchun bughih unzoo t'eh, 'et buzooschum chah 'i ts'iyawh dutezoo.* 17 'Et whunts'ih ndi duchun unzoo, 'i bulah

* **11:16** Paul, 'en Abraham yughi yalhtuk. 'En 'udechoo Yak'usda nalh ts'ah'un ho' 'int'ah. Yak'usda bughunek buba 'alha' yant'e ho' 'int'ah. 'En k'una'a hik'elh'az hutezdel Yak'usda buzkeh huzdli ni ho' 'utni.

buzooschum k'unúdestuk. 'Et nuhwheni 'udun yun k'ut whut'en, 'et duchun hoh nunúlhye, 'i Olive duchun hiyúlhni, 'i li'aht'ah. 'Et ndet buzooschum k'unúdestuk 'et nuhwheni hik'enánohdanla. 'Et huwa ndi duchun bughih bugha 'ink'ez buk'unih unzoo, 'i nuhwhe'ildzun sulí.† ¹⁸ Ndi buzooschum k'unúdestuk, 'i buch'a dóohtni gunih! Whuz na'a 'ududelhúti t'eh, 'aw t'ewhunuzúszun ndi 'ughih 'aw bulacha'zaht'en, 'et 'ughih 'i nuhla 'ut'en. ¹⁹ Ndi uzooschum k'unúdestuk wheni buk'enázdoodelh ka doohtni. ²⁰ Njan ndudahni 'álha 'uhoont'ah. Lizwif 'aw Yak'usda bughunek chahuyílhchulh 'et huwa 'uhuja k'unúdestuk. 'Et nuhwheni Yak'usda bughunek úlhchoot 'et huwa 'áhja Lizwif buk'enánohodanla. 'Et dudoolhúti gunih, 'et whenoolhújut. ²¹ Whunulh'en, ndi duchun soo buzooschum 'aw Yak'usda yugha técha'nizil t'eh, 'et t'eh nuhwheni chah tulih nuhgha técha'nooszin. ²² Njan whudáhts'o 'et hoodulhú'eh, Yak'usda dalhcho 'i be nets'un únzoo 'ink'ez 'uyoon ts'un dálhcho, 'i be hubúlh whúske. Ndunnah Yak'usda bughunek chahiyílhchulh, 'i be nahélts'ut, 'en hubuts'un bughunek tube duts'un ho' 'int'ah. 'Et nuhwheni 'udun yun k'ut whut'en Yak'usda bughunek úlhchoot, 'et ye únzoo, 'i be whuz na'a zeh 'aht'ah t'eh, 'et huwa 'int'ah nuhts'un únzoo. 'Et Yak'usda buk'una'a 'aw hukwa cha'núhszun t'eh, 'et sih nuhwheni chah k'únudútehtuk, uzooschum k'una'a wahle. ²³ 'Et ndunnah Lizwif Yak'usda hits'u nátedulh hukwa' huninzun 'ink'ez highunek hitelchulh t'eh, 'et

† **11:17** Ndi 'uzooschum k'unudestuk, 'i Lizwif li'hint'ah. 'Et ndan hik'enadedel, 'udun yun k'ut whut'en li'hint'ah, ni ho' 'utni.

t'eh ndi uzooschum k'unúdestuk 'et Yak'usda yuk'ená'budutelilh, Yak'usda dich'oh ye úlhtus 'i be 'et nduténilh 'et huwa. ²⁴ Nuhwheni 'udun yun k'ut whut'en ndi duchun Olive hiyúlhni, hoh nunulhye, 'i buzooschum li'aht'ah. Yugha 'óoli hoh k'unídezesel 'ink'ez Olive duchun unzoo, 'i yughun nenaídenla, 'aw whuz na'a cha'hust'en 'et whunts'ih. 'Et Lizwif ndi duchun dinzoo, 'i 'et duhínt'ah. 'Et huwa Yak'usda 'aw buba howa chahóolna' ndi uzooschum k'unúdestuk, 'i duchun unzoo, 'i yughu nenaídutelelh. ²⁵ Sulhutsinkah njan whe' hoont'ah hooyah, 'et t'ewhunoozhéh nuhwhuba hukwa' nuszun, doo ka ts'iyaintsuk t'ets'onínzun na'dudoolhú'i. Njan 'et dúhoont'ah, 'et bulunah Lizwif budzi duts'un hutele, ndet 'udun yun k'ut whut'en whudezulh, 'en huba 'ustl'e' uwwhuténilh 'et whuts'un. ²⁶ 'Et hukw'elh'az Israel budune ts'iyawh hudutejih. 'Et Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'une'usduguz 'et ndutni, “Neulhyis, 'en 'et keyah whuti Zion huwhútni ts'ih whuz de hatéyalh.

'Et Jacob budune† nts'e na'a tink'us 'úhut'en 'et whuch'a naoobutélelh.

²⁷ 'Et bulubeshi huba 'ún telhdel t'eh, 'et whuz na'a buts'un khunek lhadúsdla inle, 'et huwa' tesnilh.”

Yak'usda ts'iyana h gha te'ninzun

²⁸ Ndi khunek unzoo, 'i be nuhwhubulh yalhtuk, 'i 'aw Lizwif hiyóolhchoot hukwa cha'hunízun, Yak'usda hich'a detni hinli. 'Et huwa nuhwheni 'udun yun k'ut whut'en dáhjih. 'Et whunts'ih

† **11:26** 'Et njan “Jacob budune”, 'en “Israel budune” ni ho' 'utni.

Yak'usda ndunnah butsuh daŠ 'en hubugha Lizwif 'utahaóobanla 'ink'ez hubuk'entsi'. ²⁹ Ndunnah Yak'usda hudutejih ka buka' dani, 'ink'ez ndai Yak'usda hubugha iyúnle, 'i 'aw 'ats'un na'a na'ootneh ghaít'ah. ³⁰ 'Et nuhwheni 'udun yun k'ut whut'en niz de haóodanzut whuts'un Yak'usda 'aw buk'únucha'zaht'en. 'Ink'ez ndunnah Lizwif, 'en Yak'usda 'aw hík'unucha'hust'en, 'et huwa k'an 'et ye negha te'ninzun 'i nuhghaíni'ai. ³¹ Ndunnah Lizwif, 'aw hik'únucha'ust'en, 'en hubugha Yak'usda nuhgha te'ninzun. 'Et whuz na'a Yak'usda 'ilhudzin 'en chah hubugha té'noozeh. ³² Ts'iyannah yuk'únucha'ust'en 'ink'ez tsak'edinla lí'binla, didut bugha té'nooze ka.

Yak'usda dálzoo Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en butelhyih huba

³³ Yak'usda ye néts'un unzoo, 'i ye whúnih 'ink'ez ndet ts'iyaintsuk t'ewhunínzun, 'et tube hooncha ho' hoont'ah.

Nts'e na'a be 'ut'en k'ah 'ink'ez 'utáhawhúle, 'aw dune t'ehonózin hoolah 'ink'ez 'aw nahúho'alh chah hoolah.

³⁴ Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'une'whusdúguz 'et dutni,

“Yak'usda dája ninzun, 'aw dune t'echaonízun hoolah.

'Ink'ez 'aw 'ilhunuh whunts'i yugha nádootni chah hoolah.

³⁵ Yak'usda ts'iyaintsuk negha unle, 'aw huba k'elha ts'uhoolhtsilh ghait'ah.”

Š **11:28** Butsuhda, 'en Abraham, Isaac, 'ink'ez Jacob 'uhint'ah.

³⁶ Ts'iyaintsuk inla, 'ink'ez 'en bugha ts'iyaintsuk 'uyínla k'una'a 'int'ah, 'ink'ez 'en ba ts'iyaintsuk 'ulya.

'Et huwa 'ilhuz wheni Yak'usda 'en zeh uzdóolhti. 'Et ndó honeh.

12

Yak'usda budune nts'e na'a Yak'usda hukwa' ninzun, whuz na'a 'uhoot'e huba' hoont'ah

¹ Sulhutsinkah ndai Yak'usda ye negha te'ninzun, 'i be nuhts'u tédusdlih, lubeshi be'et hoh be khahna, 'i 'ilhuz wheni Yak'usda butl'á'dudelhúya. 'Et ndahja t'eh, Yak'usda hootét'i 'ink'ez whuz na'a 'en ts'ah'un na'a buba' teht'ilh.

² 'Ink'ez nts'e na'a dune k'an dzin dahint'ah buk'une'óoht'en hukwa 'ooht'en gunih. K'an 'et nuhwhubeni 'ats'un na'a na'ahleh. 'Et ndaht'en t'eh, 'et sih t'éwhunóhzin ndet Yak'usda nuhts'u húkwa' ninzun. Yak'usda be 'ut'en k'ah ts'iyawh hoonzoo, ts'iyannah ba hoonzoo, 'ink'ez ts'ah'un na'a 'uhoot'ah. ³ Yak'usda yé sts'un unzoo, 'i bugha 'un whudúsni, nuhwheni ndan Sizi Gri k'úne' 'uhut'en dubanadudoolhúti gunih. 'Et whunts'i 'ilhunuh ahli hoh dahoont'ah huwa Yak'usda ye be 'alha 'uhoot'ah nuhtl'aída'ai, 'et 'uwहुत्सुक ye whunih, 'i be huwu nunínoohzut.

⁴ Njan whunulh'en, neyust'e 'ilho zeh unli, 'et whunts'ih lhai bughah hoonli. 'Et 'i ts'iyawh neyust'e lhelhdun huba 'int'ah. ⁵ Christ budune whuz na'a zeh 'uts'int'ah. Nuwheni ts'ulai whunts'i, ts'iyawh Christ buyust'e bube'ildzun ts'inli, 'et huwa 'ilho zeh ts'inli. ⁶ 'Et whunts'ih ts'iyawh lhelhts'un na'a Yak'usda ba 'uts'ut'en, ye únzoo, 'i bugha 'úja 'ut'en lhelhyoo neghalya

'uts'oolh'en ka. Bulunah Yak'usda be nus honilh'en, 'et hubugha óoni'ai, dahoolcho Yak'usda ye be 'alha 'uhoont'ah hubugha óoni'ai, whuz na'a zeh yahoolhtuk huba' hoont'ah. ⁷ Bulunah Yak'usda ba ne'hut'en, whuz na'a ba ne'hutet'ilh. Bulunah huwhunih hubulh'tsi 'uyoon huhodoolh'eh ka. ⁸ Bulunah 'uyoon dune hubudzi úlhtus hubóolh'i ka hubughá whunt'ai, bulunah hiyít'i, 'i 'uyoon hiye hubulá 'oot'en ka 'ink'ez 'aw highu yachaoollhtuk. Bulunah ndunnah dune tsuh whudélhdzulh soo cho huwa hinli hoh nduhóot'e. Bulunah chah hubudzi hóont'i hoh 'uyoon hubugha te'hunoozeh ka, 'et chah hubughá whunt'ai. ⁹ Whahts'it hoh 'uyoon k'eooh'tsi' gunih. Tink'us 'úhoont'ah whuts'u dooh'tnik. Ts'ah'un 'uhoont'ah 'et hoohtun. ¹⁰ Nts'e na'a lhulhutsinkah lkh'ehudutsi', 'et whuz na'a soo ts'ah'un na'a lkh'ehdutsi'. Ts'ah'un na'a né'lhoolhú'en nuhgha whúlts'uk totsuk. ¹¹ Ndai 'ut'en nuhghá'lt'sut, soo cho 'oolh'en. Ndai Ndoni ye nuhla 'ut'en, 'i be soo hoonáht'i hoh neMoodihti buba 'ooht'en. ¹² Ndet Yak'usda but's'un húkwa tsi hoohtli, 'et huwa tube hóht'i. Ndet Sizi Gri buk'úne' aht'en huwa dune nuhwhé'zula t'eh, 'ustl'e' 'oohneh gunih, 'ahoolhyez neMoodihti but's'un tenádahdli. ¹³ Dune Yak'usda bube'ildzun*, 'en 'endunidzit, ndai aht'i, 'i bulah be hubula 'aht'en. 'Ahoolhyez huba nuhkoo 'udun 'udóolhtan. ¹⁴ Dune nuhwe'huzúla t'eh, hubuts'un wahzoo 'ink'ez hubuk'ehoohyeh gunih. ¹⁵ Ndunnah hóont'i hubulh hóonaht'i, 'ink'ez ndunnah hutso hubulh 'ahtso. ¹⁶ Nuhwheni nuhwhulh dune ts'un 'ilhuk'i wulh'i. Ahcha na'dudoolhú'i gunih.

* **12:13** Ndan Sizi Gri hik'úne'ut'en, 'en Yak'usda bube'ildzun hinli.

Tel'ennah hubuch'a déhti noohzin gunih. Whunih dune la'dudoolhú'i gunih. ¹⁷ Nuhwheni dune tink'us na'a nuhts'un ne'hut'en t'eh, nuhwheni chah tink'us na'a hubuts'un ne'ooht'en gunih. 'Et ts'iyannah nalh 'ahoolhyez ts'ah'un na'a zeh ne'ooht'en. ¹⁸ Ndet soo 'o 'un 'oohneh ghaít'ah hoh ts'iyannah dune ts'ah'un na'a lhts'un 'ooht'e. ¹⁹ Nuhwhuk'esi' khun k'unóohdzin gunih. Yak'usda 'en butl'awhá'h'aih. Njan neMoodihti bughunek 'et 'utni, "Be k'uznudzun, 'i si se'ilhdzun 'int'ah. Si hukw'elha whutelhsilh," ni.

²⁰ 'Et huwa nuhch'a hudetni buye'élts'ul t'eh, hubugha 'óoh'alh.

'Et tá'hoosde t'eh, too hubugha óolhdzeh.

'Et ndiz na'a ndáht'en t'eh,

'et 'ants'i kwuntset hubutsi nídahdzaih li'teht'ilh.†

²¹ Tink'us be né'whut'en, 'i be nuhwhuch'a hoolhdeh, 'aw hubutl'a'dudoolhúyeh gunih, 'et whunts'i be hoonzoo ne'whut'en, 'i be whuch'a oolhdeh.

13

Yun k'ut whumoodih buk'úne' 'ooht'en

¹ 'Aw 'et nuhwheni ts'iyawh ndunnah yun k'ut huwuhinli, 'en hubuk'une' hóot'en huba' hoont'ah. Ndi yun k'ut hiye huwunli, 'et Yak'usda 'uhóonla 'et huwa. ² Ndet keyah dune húdelhts'i, dája hubuhútni, 'et whuch'a ne'hut'en t'eh, 'et t'eh nts'e na'a Yak'usda 'uhóonla, 'et whuch'a ne'hut'en ho' hut'en. 'Et nduhut'en t'eh, 'et sih ndi yun k'ut

† **12:20** 'Et 'ut'en unzoo buts'un ahla t'eh, 'et t'eh Yak'usda ye k'utetnilh ho' 'int'ah. 'Et whuz na'a huwu nunihunoozut, ni.

huba nahutedeh tele. ³ Ts'ah'un na'a ndi yun k'ut delhúts'i t'eh, 'et yun k'ut k'une nuhwhuhul'en bubé noolhújut ghait'ah, tink'us 'uhut'en 'aw 'en zeh. 'Et ts'ah'un na'a nuhghu yaoolhtuk hukwa' nahzun t'eh, hoonzoo hukw'una'a ooht'en 'ink'ez ndai khunek nuhtl'aída'ai, 'i be noolhújut huba cha'hóot'ah. ⁴ Ndunnah yun k'ut nuhmoodih, 'en nuhwhuba hózoo ka Yak'usda ba ne'hut'en. 'Et tink'us ne'áht'en t'eh, 'et sih bube noolhújut. Ndai ye úlhtus, 'i butl'á yét'ai, 'i be dzuh nunóhootelhdzut 'et huwa. 'Aw 'ants'i ílah 'uhoont'ah. ⁵ 'Et huwa ndunnah yun k'ut nuhmoodih hinli buk'une' 'oohten huba' hoont'ah. Nohwhulh huntelch'oh whuch'a, 'ink'ez nuhyuh ts'ih bugha t'ets'oninzun, 'i chah. ⁶ 'Et huwa ndunnah yun k'ut nuhmoodih, 'en Yak'usda ba ne'hut'en hinli hoh, bughunek nuhwhutl'ádet'ai, 'i be 'ahoolhyez nus be honoolht'uk. 'Et huwa yun k'elha hole huba' hoont'ah. ⁷ 'Et huwa ndet nuhts'ú whuz'ai, 'uk'elha whulh'i. Ndet nuhwhenich'oh 'ink'ez nuhyun chah nuhts'ú whuz'ai, ts'iyawh hukw'elha whulh'i. K'us ndan neba híncha, 'en neba hoocha, 'ink'ez k'us ndan hubudélhti, 'en hubudóolhti.

Sizi Gri budune nts'e na'a dich'oh k'engahudutsi', whuz na'a dulh dune hubuk'ehootsi'

⁸ Uyoon ts'un 'oht'i gunih, 'uyoon dune k'etehtsi' 'et zeh nuhts'ú whuz'ai. 'Et nyulh dune k'entsi' t'eh, Yak'usda khunek whutl'aída'ai, 'i ts'iyawh lhaoodahla ho' 'aht'ah. ⁹ Ndai khunek Yak'usda whutl'aída'ai, 'i dune 'ulhni,
 "Ts'ekoo k'us dune bulh tinta' 'ooht'en gunih,
 dune soolhghelh gunih,
 'undunooht'ih gunih,

'uyoon dune be hohts'it gunih,
 'uyoon yit'i, 'i ka' noohzin gunih,"
 ni. 'Ink'ez 'onghoh khunek whutl'aída'ai t'eh,
 ndez na'a lhaoodoohleh, nts'e na'a k'enats'udutsi',
 whuz na'a nohwhulh dune hubuk'eohtsi' huba'
 hoont'ah.

¹⁰ Ndan dudulh dune k'entsi', 'aw yuts'un tink'us
 na'a 'ooneh ghaít'ah. 'Et huwa nohwhulh dune
 buk'ehtsi' t'eh, 'et sih Moses be' dustl'us ts'iyawh
 lhaoodulhla ho' hoont'ah. ¹¹ 'Et t'ewhunéhzin ndet
 whudezulh 'aw 'et neba whulatah tele. Hoh da
 Sizi Gri neba 'alha 'int'ah inle, k'an 'et 'o nus
 nilhdukw whuzdli, 'et huwa ts'ets'oodeh huba'
 hoont'ah. ¹² 'Aw 'et haootelh'en, 'et huwa ndai
 'ut'en tsahólhgus yuh 'uts'ulh'en, 'i 'ustl'e' 'uts'ooleh
 'ink'ez ndai 'ut'en 'uztelh'ilh, dzenis 'uts'oolh'en.*
 'Et nduts'út'en hoh soo cho netsudule 'ets'udulh
 li'ts'oot'en. 'Ink'ez 'aw nech'a' oolhdeh ghaít'ah.
¹³ N dai dzenis 'uts'ulh'en, 'i zeh 'uts'oolh'en. 'Et
 whuz na'a zeh ts'ah'un na'a yinkak uzdóolts'i.
 Ndunnah tahatnai bulh cha'ts'oost'en, taznutnai
 'et chah 'ustl'e' ts'ooneh, 'ink'ez ts'ekoo k'us dune
 bulh lubeshi 'uts'ulh'en, 'et chah 'ustl'e' ts'ooneh.
 Lhe'ts'údulh 'ink'ez 'uts'oolnih 'et chah 'ustl'e'
 ts'ooneh. ¹⁴ Ndi 'ut'en ntsi', 'i buch'a 'uts'oot'e,
 'ink'ez neMoodihti Sizi Gri 'en zeh buk'úna'a
 'uts'oot'e, 'ink'ez 'aw 'o 'at neyust'e lubeshi ts'un
 chats'unoolht'uk.

14

*Sizi Gri budune 'aw huba nats'uhoooyeh huba
 cha'hóot'ah*

* **13:12** Ndi khunek newhunelhtan ho' 'utni, tsaholhgus yuh 'ut'en
 netsudule be 'ut'en, dzenis 'ut'en, 'i Yak'usda be 'ut'en 'int'ah ni ho'
 'utni.

1 'Et ndan dune ye be 'alha 'uhoont'ah, 'i be soo cha'iltus t'eh, whute bulh tenadoohdli, 'ink'ez benah 'udoohni gunih. 2 Whunulh'en, bulunah Sizi Gri hunedulh, hiyé 'alha' ninzun, 'i lait'ah huwa, huba 'álha 'uhoont'ah 'aw 'ut-sun chahús'al. 'Et bulunah ts'iyai tsuk ha'alh, 'et huba 'alha 'uhoont'ah.* 3 Ndan ts'iyai, 'i a'álh, ndan 'uyat chas'al, 'et hukwa yuts'u doot-nik gunih. 'Ink'ez ndan 'uyat chas'al, ndan ts'iyai, 'i a'álh, 'en chah 'aw huba nahooheh gunih. Yak'usda hóont'i hoh ts'iyawh hubílhchoot 'et huwa. 4 Ndan na'dunúhdzun 'uyoon dune ba ne'út'en huba nahutehyeh nahzun? Bumoodih 'en zeh iduténilh, soo 'int'en k'us 'aw soo cha'zint'en. Dich'oh soo teyin, Yak'usda 'en yula' tet'ilh 'et huwa. 5 Bulunah dune 'uhuninzun whulutah dzin 'o nus whudézi, 'et bulunah 'uhuninzun, dzin totsuk ba lhulhugha zeh 'uhoont'ah. 'Et ts'iyanaah nts'e na'a 'uhuninzun, 'et whuz na'a huba 'alha 'uhot'e. 6 Ndan whulutah dzin 'o nus whudézi ninzun, 'en njan 'et dzin neMood-ihti yudóolhti ka, 'udun neóoni'ai huwa 'útni. Ndan dune dzin 'o nus chahodíti ninzun, whuz na'a neMoodihti wheyúdelhti. Ndan ts'iyaintsuk a'álh Yak'usda chanailya yúlhni 'ink'ez yunalh 'et yu'alh. Ndan 'uyat chás'al, 'en chah Yak'usda

* **14:2** 'Et hoh da 'udun yun k'ut whut'en buk'edéts'i hits'un tenahudli, 'I khunai hits'u delhk'un. Bulah kw'uzdai k'ut hidelhk'un, 'i 'o 'un hiye'ooket. Bulunah Sizi Gri hunedulh 'uyat be 'ooket, 'I me 'int'ah hininzun. 'Et huwa 'aw hiyoo'alh ghait'ah. 'Ink'ez bulunah Liwif, ndan Sizi Gri hits'u nalhuya, hukw'elh'az Moses be' dustl'us gha 'aw goso yat hoo'alh hukwa cha'hunizun. Njan Christ be 'ut'en k'ah whebunelhtan, 'et 'aw whuz toosya hukwa cha'nuzúszun.

chanailya yudáni. ⁷ Yinkak uztedalh 'ink'ez dáztsah, 'aw whenich'oh 'utáhats'uhó'alh ghaít'ah. 'Aw nuwhenich'oh duba moodih nachats'idlah 'et huwa. ⁸ Yinkak uzdelhts'i t'eh, neMoodihti k'úne' ts'oot'en huba' hoont'ah. 'Et dáztsah t'eh, Sizi Gri yununúdelh k'una'a dats'óotsah. 'Et huwa nts'e na'a ts'ukhuna k'us daztétsah t'eh, neMoodihti bube'ildzun ts'inli. ⁹ Christ dazsai, 'ink'ez nakhítna hoh dinadija. 'Et 'i be ndunnah yinkak húdelhts'i 'ink'ez yahadla chah buMoodihti tele ka 'uja. ¹⁰ 'Et di ka Sizi Gri be nuhwhulhutsin hinli huba nahayeh, k'us 'et di ka 'en hubuka cha'nuzáhzun? Nuwheni ts'iyawh Christ neba nahuteyeh ka bubut núzdutelya ho' hoont'ah. ¹¹ Njan hubugha Yak'usda be' dustl'us 'uk'e'anguz 'et 'utni, “NeMoodihti njan ndutni, khusna hukw'u na'a, ts'iyannah subut dugwutsi be hóoyin.

'Ink'ez ts'iyannah huba 'álha 'uhot'e Yak'usda usdli.”

¹² 'Et huwa 'ilhunuh ts'inli hoh dats'ét'en, 'et Yak'usda uzduténilh. ¹³ Njan whuts'un 'aw 'o 'un 'uyoon ba nachats'uhosye. 'Aw 'o 'at neyulhutsinkah Sizi Gri hich'a naóol'ah ka whuz chaoobuznoolht'uk, 'ink'ez huba dzuh 'uts'udooni gunih.

Nyun ngha t'eh nyulhutsin sizi Gri ch'a naóol'ah gunih

¹⁴ Sizi Gri 'en bugha t'ewhunúszun 'alha 'uhoont'ah 'aw 'ut'alh, me ts'utni, 'i hoolah. 'Et whunts'ih bulunah 'uhuninzun 'i 'ut'al, me 'int'ah uninzun t'eh, 'et t'eh 'en dune huba me yinli ho' 'int'ah. ¹⁵ Ndai ah'alh 'ink'ez nuhwhulhutsinkah yuch'a' nenyoot ninzun t'eh, 'ink'ez bunalh ah'alh

t'eh, 'et sih be nék'ets'intsi', 'i bu'et yinkak delhúts'i ho' aht'ah. Ndai ah'alh, 'i bugha ndunnah Christ hububa dazsai, 'en tinta' bóolh'en gunih. ¹⁶ 'Et huwa ndai nuhwhuba 'alha 'uhoont'ah 'ink'ez 'uyoon tink'us na'a howu yahutelhtuk t'eh, 'et whuch'a huwahli. ¹⁷ Njan whunulh'en, Yak'usda dune k'úne' bul'en hubugha, 'aw ts'a'álh, 'ink'ez ts'utnai, 'i bugha ílah 'uhoont'ah. Ndoni neyudélt'sut 'et huwa Yak'usda nalh ts'ah'un 'úts'ut'en, 'en bugha nedzi dóoghel, 'ink'ez ts'uhót'i. ¹⁸ Ndan Christ ndez na'a ba ne'hut'en t'eh, Yak'usda tube yúlh hoont'i 'ink'ez dune chah huba hoonzoo 'uhut'en. ¹⁹ 'Et huwa 'ahoolhyez neba whudezghel ts'úznoot'uk 'ink'ez lhula' ts'óodut'en. ²⁰ 'Ut'alh bugha Yak'usda be 'ut'en hoolah hólhtsilh gunih. 'Et 'alha 'uhoont'ah 'aw hoonliyaz me unli hoolah. 'Et whunts'ih ndan yute'alh hoh buba náwh 'uhoont'ah 'ink'ez ya'alh t'eh, 'et sih buba dzuh 'uhoont'ah. ²¹ 'Uyat téh'alh, k'us mai too tehtnilh, k'us ndai 'ilh'en, 'i bugha nuhwhulhutsin huba nawh 'uwhut'ih, k'us huba dzuh chah ulhíh, k'us ye 'alha' ninzun, 'i chah lait'ah 'ulhíh t'eh, 'et ndaht'en, 'aw nuhwhuba soo cha'hóot'ah. ²² Nts'oh teh ndaht'en, be 'alha 'uhoont'ah, 'i be ndaht'en t'eh, nuhwheni 'ink'ez Yak'usda bulh zeh nuhwhuba 'uhoont'ah. Ndunnah njan dahút'en 'ink'ez 'aw hoonliyaz be k'enahot'alh hoolah t'eh, 'en degha nus hoonzoo hubugha whults'ut. ²³ 'Et whunts'ih ndunnah 'uyat á'alh 'aw huba 'alha cha'hóot'ah huninzun, 'et hiyu'alh t'eh, 'et dudzi yuh gha t'ehontézin tinta' hunt'en, hiyé 'alha 'uhoont'ah, 'i bugha 'et nduchahinil 'et huwa. 'Ink'ez ndai hoonliyaz 'uts'ulh'en, 'i, be 'alha

'uhoont'ah, 'i bugha cha'ts'ulh'en t'eh, 'et neba lubeshi hoonli.

15

'Uyoon dzi wúlhzoo zeh hukwa 'ooh't'en

¹ Nuwheni Sizi Gri ba ts'ílhtus, ndunnah lahít'ah, 'en hubula' ts'oot'en huba 'uhoont'ah. 'Aw whenich'oh zeh nedzi ts'ilhdzoo hukwa cha'ts'oost'en. ² 'Ilhunah ts'inli hoh nelh dune ba whutézoo ka hubula' ts'oot'en, 'o nus Sizi Gri ba hilhtus tele ka. ³ Christ 'en 'aw dich'oh duba hoonzoo hukw'únucha'it'il 'et huwa. Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'une'úsduguz whuz na'a 'et'en. 'Et ndutni, “Ndan nch'a yáhalhtuk, ndai hiye nch'a yahalhtuk, 'i ts'iyawh si sts'e' hutni.” ⁴ Ndet 'uda Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'e'edúguz bugha whúts'o dool'eh ka 'uk'e'éduguz. 'Et huwa soo neba nus whunilht'uk hoh ndet Yak'usda nets'u hoozi, 'i buba ts'ilh'i 'ink'ez 'i buka tsi ts'úhooli. ⁵ Njan 'et nuhwhuba hukwa' nuszun, Christ, Sizi ts'utni, 'en bugha Yak'usda soo nilyaz neba ulh'i, 'ink'ez nedzi wuzoo ka, whuz na'a uncha lhts'un 'aht'ah. ⁶ Nduht'en t'eh, 'et sih lhugha zeh uznudzun 'ink'ez lhugha zeh lhulh yáts'ooltuk. 'Et 'ilho hoh Yak'usda Sizi Gri neMoodihti be'aBá uzdóolhti wule.

Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en 'ilho zeh Yak'usda hidutéłhti

⁷ 'Et nts'e na'a Christ nenilh'en, whuz na'a zeh lhunoolhú'en. 'Et ndaht'en t'eh, Yak'usda ts'udutéłhti. ⁸ Njan nuhwhudúzni, Sizi Gri Lizwif huba ne'ut'en suli whunénoolhtun ka ndet hubutsuh da Yak'usda hubuts'u hoozi 'et 'alha 'uhoont'ah wule. ⁹ 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'en,

'en chah huba ne'ut'en suli, 'i bugha Yak'usda
ye te'ninzun, 'i yubúnelhtan, 'et huwa hidélhti.
Yak'usda be' dustl'us k'ut njan ndutni,

“Et huwa 'udun yun k'ut whut'en hubutah, 'et
ndan inli nyulh yaóolhtuk,
'ink'ez nyoozi 'i dóolhti.”

¹⁰ 'Ink'ez doo chah 'utni,

“Nuhwheni 'udun yun k'ut whut'en 'ink'ez
budune hubulh ts'iyawh neMoodihti
dóolhti.”

¹¹ Njan chah 'et dutni,

“Udun yun k'ut whut'en ts'iyawh Moodihti délhti
'ink'ez nuhwheni ts'iyawh dóolhti.”

¹² Isaiah be' dustl'us k'ut njan chah 'et ndutni,

“Jesse 'en yuts'u haínzut tele.

'En 'alha whusatéyalh 'ink'ez 'udun yun k'ut
whut'en hubuMoodih tele.

'Ink'ez ndet hubuts'u hoozi 'et hukwa tsi huhooli.”

¹³ 'Et nuhwhuba tenadusdli, ndet Yak'usda
nuhts'u hoozi huba ulh'i whutah, 'en bugha 'et
úncha nuhdzi sóo nedinzut, ndet nuhts'u hoozi
nuhwhuba 'alha 'uhoont'ah huwa. 'Et whuz na'a
'ilhuz bulh 'óoht'e, 'ink'ez ndet nuhts'u hoozi 'o nus
ulhtus hoh nuhwhuba whulh'i, Ndoni ye úlhtus, 'i
nuhyídan'ai 'et huwa.

*Paul dustl'us hubuts'un k'e'eduguz, 'i bugha 'aw
chaníjut hoh hubutsun k'e'anguz*

¹⁴ Sulhutsinkah nuhwheni nuhgha, 'alha
t'éwhunúszun lhat hoonzoo 'uwulh'en, 'inkez
lhat be t'éwhunudzun 'i chah t'éwhunúhzun,
'ink'ez soo hoonzoo whe dune whúntelhtun. ¹⁵ Ndi
dustl'us k'ut bulah 'i 'aw whechanuzulhújut hoh
nuhts'ó k'e'usges, whunaoolhúnih ka Yak'usda

ye únzoo 'et sughá whunt'ai 'i bugha 'ust'en.
¹⁶ 'Et t'eh Sizi Gri buba 'ust'en usdli, 'udun yun
 k'ut whut'en Yak'usda bughunek bugha hubulh
 yaoolhtuk ka. 'Et ndust'en hoh Yak'usda ba huwa'
 dudulti li'hoont'ah, 'ink'ez Ndoni 'en Yak'usda ba
 'udun nilya huzdli ka. 'Et whuz na'a Yak'usda
 hoont'i hubílhchoot wule. ¹⁷ 'Et huwa 'ust'ah
 hoonúst'i, ndai Yak'usda ba' yulh'en, 'i be Sizi Gri
 délhti huwa. ¹⁸ 'Ink'ez ndet Christ dája si sugha
 'udun yun k'ut whut'en hik'úne' oot'en ka, 'i zeh
 nohwhulh yátelhtuk. Dája hubudáni 'ink'ez huba
 dást'en, ts'iyawh si sugha Christ huba daja, 'et
 hubugha 'aw whechanuzulhújut hoh nohwhulh
 yátelhtuk. ¹⁹ Ndoni ye ulhtus, 'i be hoolhtus 'ink'ez
 ba whe' whut'en túne'whut'en chah ne'zust'en, 'et
 huwa Jerusalem, Ilyricum yun k'ut nduhóolyez
 ts'ih, 'et ts'iyannah Christ bughunek unzoo, 'i
 ts'iyawh hubudáni. ²⁰ Ndi khunek unzoo, 'i
 ndunnah dune cha'hudústs'o Christ bugha 'en
 tube hubudutésnilh hukwa' nuszun. 'Aw 'uyoon
 dune bukoo hukw'úwhuz'ai 'aw 'et buk'éhos'alh
 hukwa cha'núszun. ²¹ 'Et whunts'ih ndez na'a
 Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'e'edúguz,
 "Ndunnah 'aw hubunalh nacha'dítnil,
 'en huwhuté'ilh,
 'ink'ez ndunnah hiyulh cha'díts'il, 'en
 t'ehontezeh."

Paul 'ubulhni Rome ts'ih téyalh hukwa' tet'ilh

²² Lhat nuhts'u t'ésyalh hukwa' nuszun inle, 'et
 whunts'ih Sizi Gri be 'ut'en 'ulh'en inle 'et huwa
 'aw nuhts'ún chatúsyal. ²³ 'Et whunts'ih 'aw 'et
 Sizi Gri be 'ut'en 'ulh'en, 'i ndoh keyah ndulhcho
 hoh ts'iyawh lhadúsdla. 'Et lhat naooduzuk yus

k'ut whuts'un nuhts'un t'ésyalh hukwa' nuszun. ²⁴ Spain yun k'ut ts'ih teya t'eh, 'astl'iyaz wheni nuhts'un nutesya. Whuz lhgha díya t'eh, 'et hukwa' nahzun t'eh, 'et 'o 'un tesyalh huba sula 'oohneh. ²⁵ 'Et whunts'ih k'an 'et 'aho Jerusalem ts'un t'esyalh. 'Et dune Yak'usda bube'ildzun hinli, 'en hubula 'oosneh ka. ²⁶ Sizi Gri yunédulh, ndunnah Macedonia 'ink'ez Achaia whut'en tube cho hukwa' huninzun sooneya be ndunnah tehul'en, dune Yak'usda bube'ildzun Jerusalem húdelhts'i, 'en hubula' hutenilh, 'et huwa whuz tesyalh. ²⁷ Huhóont'i hoh ndunnah Jerusalem whut'en sooneya hubugha híne'ai. Ndunnah Jerusalem whut'en hubuts'un húwhulh'ai li'hint'ah 'et huwa. Lizwif, 'en hubugha 'udun yun k'ut whut'en Yak'usda huba 'ut'en, 'i be hoonzoo 'uhuja t'eh, 'et sih 'udun yun k'ut whut'en Lizwif hiye ndunidzit, 'i be bula' hooneh 'et huwa. ²⁸ Ndi 'ut'en lhadúsdla, 'ink'ez ndi hubugha íyulya, 'i ts'iyawh butl'a yála t'eh, 'et sih Spain ts'ih tesyalh. 'Et sih nuhk'osya. ²⁹ 'Et t'eeonúszun nuhghu níya t'eh, Christ bughunek unzoo, 'i ts'iyawh 'i bulh 'oosneh. 'Et t'ewhunóhzin ndi khunek unzoo, 'i daldzoo. ³⁰ Sulhutsinkah neMoodihti Sizi Gri 'en bugha, 'ink'ez Ndoni bugha be lkh'ets'udutsi' chah, 'et 'i bugha nuhts'un tedusdlih, Yak'usda tube cho súlh buts'un tenadoohdli. ³¹ 'Et ndunnah Judea whut'en ndan 'aw huba 'alha cha'hóot'ah dachasuhoosdle, 'ink'ez se' 'ut'en Jerusalem ts'ih, dune Yak'usda bube'ildzun, 'en bube 'ut'en 'úlh'en huba whutézoo. ³² 'Ink'ez Yak'usda hukwa' ninzun t'eh, hoonúst'i hoh nuhts'un tóosya. 'Et sih soo na'ulhts'udootni. ³³ 'Ink'ez ndi be whúdezghel, 'i Yak'usda huwa yú'aih, 'i ts'iyawh uncha nuhwhulh

'óot'e. 'Et ndoh honeh.

16

Paul, ndunnah Rome húdelhts'i dahooja hubúlhni

¹ 'Et njan Cenchrea keyah Sizi Gri bugha 'il-huhoweziel hubutah 'ilhunuh ts'eke, Phoebe hiyúlhni, 'en 'ahoolhyez nuwheni neba ne'ut'en. Ndan 'int'ah nt'ewhunoohzin. ² Nuhghuninya t'eh hoonáht'i hoh Sizi Gri boozi bugha koo daóolhtelh ka. Dune Yak'usda bube'ildzun ahli, whuz na'a ts'ah'un na'a nuhwhuba 'uhoont'ah 'utehnilh huba. Ndaí ye ndunidzit, 'i chah be hubula 'ooh't'en. Lhannah la'et'en ho' 'int'ah. Si chah sula 'et'en.

³ Priscilla 'ink'ez Aquila suba dahooja hubudóohni. Christ Sizi ts'utni, 'en bugha sulh 'úhut'en inle. ⁴ 'En hiye khúna, 'i 'ants'i huba 'int'ah hoh suhúlyih inle. 'Et dahúja huwa, si 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en Sizi Gri huba 'iluhoweziel, ts'iyawh chanailya hubuts'útni.

⁵ 'Ink'ez ndunnah Christ huba bukoo 'iluhoweziel, 'en chah ts'iyawh suba dahooja hubudóohni.

Sulh dune Epaenetus 'en chah suba dahooja dóohni. 'En Achaia yun k'ut 'udechoo Christ buba 'alha' yint'ah suli.

⁶ Mary 'en chah suba dahooja dóohni. 'En chah tube hooncha hoh nela 'ut'en ínle.

⁷ Andronicus 'ink'ez Junias 'en chah suba dahooja hubudóohni. Sunat dunekah 'uhint'ah, sulh tsak'ehudan'a ínle. Whel'a 'en hubutah dune ncha hinli 'ink'ez sutsuh da Christ hits'un nalhú'a inle.

- 8 Amplias 'en chah Sizi Gri yunéyah 'int'ah. Tube buk'esi', suba dahooja dóohni.
- 9 Urbanus dune, 'en chah nelh 'ét'en Christ be 'ut'en 'uts'ulh'en hoh 'ink'ez sulh dune Stachys 'en chah suba dahooja budóohni.
- 10 Christ yunéyah, Apeles, ts'iyannah ba unzoo, 'ink'ez Aristobulus 'et bukoo húdelhts'i, 'en chah suba dahooja hubudóohni.
- 11 Snadun Herodion 'ink'ez ndunnah Narcisus bukoo húdelhts'i Sizi Gri yunédulh, 'en chah suba dahooja hubudóohni.
- 12 Tryphaena 'ink'ez Tryphosa 'en chah Sizi Gri be 'ut'en 'uhulh'en, 'ink'ez sulh dune Persis tube hooncha, 'i be Sizi Gri be 'ut'en tube huwa ghúna ínle, 'en chah suba dahooja budóohni.
- 13 Rufus 'en degha nus soo Sizi Gri ba 'ut'en, be'ama chah 'ants'i se'ama li'ínt'ah, 'en chah suba dahooja budóohni.
- 14 Asyncritus, Phlegon, Hermas, Patrobas, Hermes, 'et 'onghoh nelhutsinkah hubulh 'út'en, 'en chah suba dahooja hubudóohni.
- 15 Philologus 'ink'ez Julia chah, Nereus 'ink'ez bulhtus chah, 'ink'ez Olympas 'ink'ez dune Yak'usda bube'ildzun, 'en hubulh 'út'en, ts'iyawh suba dahooja hubudóohni.
- 16 'Et dahooja lhudáhni t'eh, 'et sih lubeshi bughu hoolah be nalhudunohts'oos.* 'Et ndunnah njan Christ bugha 'ilhuhowezdel, Rome whut'en dahooja nuhwhuts'útni.

* **16:16** Whuz keyah 'et whuz na'a huhoont'i hoh 'ilhunahowudulh.

*Paul ndo búhni, ndunnah Yak'usda bughunek
'ats'un na'a wheyodulh'eh buka tsi hóhli*

¹⁷ Sulhutsinkah njan hubugha nuhwhugha dúzni, k'us ndan nuhtah ndunnah nts'e na'a whenhodah'i whuch'a yálhtuk, 'en bugha lhch'a nidutehdulh 'ink'ez nuhwhuba hoontsi' tele. 'Et ndunt'ah buka huwolhle 'ink'ez buch'a naoolhú'ah. ¹⁸ 'Et ndunt'ah dune neMoodihti Sizi Gri hik'únucha'ust'en. Dich'oh k'una'a 'uhut'en, 'ink'ez nts'e na'a dich'oh hukwa' huninzun hukw'úne' 'uhut'en. Nanuhona'ah hoh khunek unzoo, 'i be nohwhulh yáhalhtuk, 'et ndunnah hukwa tsi chahuhóolih whuz na'a nabonte'ah. ¹⁹ Nts'e na'a Sizi Gri be 'ut'en k'ah hik'une' aht'en ts'iyannah whulh 'údants'o. 'Et huwa tube nuhwhuba hoonúst'i. Whunih wahle nuhwhuba hukwa' nuszun ndai 'ut'en unzoo, 'i bugha, 'ink'ez lubeshi k'únucha'zooht'en. ²⁰ Yak'usda 'en whudezghel negha whu'aih, 'aw chatuszit hoh Satan nuhketl'ah hoolah yutelhtsilh. 'Aw 'et neMoodihti Sizi Gri ye únzoo, 'i nuhwhubulh 'óot'e ka. ²¹ Timotheus, sulh 'út'en, dahooja nuhwhúlhni. 'Ink'ez snatnekoo Lucius, Jason, Sosipater, 'en chah dahooja nuhuwhútni. ²² Terteus suhútni, si 'usja ndi dustl'us Paul ba 'uk'une'zíguz. Si chah dahooja nuhwhudúzni. ²³ Gaius, 'en bukoo dásunilhti, 'en chah dahooja nuhwhúlhni. 'En bukoo 'et Sizi Gri hunedulh 'ilhuhowezdel. Erastus, 'et keyah whut'i sooneya ghundli, 'ink'ez nelhutsin Quartus, 'en chah dahooja nuhuwhútni. ²⁴ NeMoodihti Sizi Gri ye únzoo, 'i ts'iyawh nohwhulh 'óot'e. 'Et ndoh honeh. ²⁵ Yak'usda uzdóolhti. 'En 'int'ah ye ulhtus, 'i yít'i Sizi Gri buba ulhtus nuhoolhtselh ka. Nts'e na'a 'un whudáni whuz na'a 'utehnilh, ndet whehodah'i,

Sizi Gri bughunek unzoo, 'i bugha. 'Uda 'aw dune ndi khunek unzoo, 'i highu t'ehonízun. Hoh da Yak'usda ndi yun k'ut 'uyinla, 'et whuts'un njan whe' hoont'ah hooyah buch'a nónut'i inle. ²⁶ 'Et k'an 'et ts'iyawh nt'eoonedzin. 'Ink'ez Yak'usda bughunek nus be t'eonudzun, 'i dune hudédowh ts'iyannah t'ehinanzin. Yak'usda 'ilhuz wheni khuna, 'i khunek netl'aída'ai, 'i ndi yun k'ut dune ts'iyawh t'éhinanzin. 'Et t'éhonínzun Sizi Gri bughunek hiyóolhchoot hoh hik'úne' oot'en ka. ²⁷ Yak'usda 'en zeh whunih ho' 'int'ah. Sizi Gri 'en bugha 'ahoolhyez uzdóolhti 'ilhuz wheni. 'Et ndoh honeh.

**Yak'usda bughunek: k'andit khunek neba
lhaidinla
New Testament in Carrier, Southern (CA:caf:Carrier,
Southern)**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carrier, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carrier, Southern [caf], Canada

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carrier, Southern

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f3f87939-bb58-59c1-9788-d872c7ab79b0